

FÖRSVARETS

FÖRUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 1/2019

VINTERKRIG

ARCTIC SHIELD ÖKAR SVENSK-FINSK FÖRMÅGA

NORTHERN WIND Norsk brigad invaderar Norrbotten

Mali 10 övar fältbegravning **DÖDLIGT ALLVAR**

KRIGSVALUTAN Så skulle soldaterna avlönas om kriget kom

PLUS: ÖVERLEVNADSSKOLAN FYLLER 30 ÅR | JONNA SATSAR PÅ MILITÄR-OS |
CHEFEN BLIR EN OLJEMÅLNING | SCHYFFERT TESTAR JAS | SVENSKARNA I KOREAKRIGET

NYTT ÅR, NYA UTMANINGAR

KNAPPT TRE VECKOR efter nyårs-klockorna ringde in 2019 har mycket hunnit hända. I Sverige har vi efter fyra månader fått en ny regering. I Storbritannien har parlamentet förkastat det föreslagna Brexit-avtalet. Och i Sälen har vi hunnit med ännu en rikskonferens i Folk och Försvars regi.

För mig var det viktigt att i Sälen slå fast att Försvarsmakten står stadigt. Vi har lämnat ett framgångs-

2020 utbilda upp till 5 000 personer.

En förstärkt cyberförsvarsförmåga och en pilotutbildning av upp till 30 "cybersoldater".

Att se över möjligheten att vässa och skärpa organisationen av Högkvarteret.

ATT PÅBÖRJA FÖRBANDSSÄTTNING av luftvärnssystemet Robot 70/90, med tillhörande personal.

Min bedömning är att vi genom

” Kinas militärstrategiska utveckling, klimathotet, relationen till USA. Det som händer i världen påverkar även oss. ”

rikt år bakom oss och känner stolthet och tillförsikt inför framtiden. Allmänhetens förtroende finns där. Vi har genom riksdagsbeslut i december fått det ekonomiska tillskott vi har äskat för år 2019-2021. Det innebär att vi kan fortsätta enligt fastställd plan och att vi kan möta de utmaningar som omvärlden ställer oss inför.

Jag var också tydlig med vikten av långsiktighet. Det kommande försvarsbeslutet måste ta sikte på perspektiv bortom år 2025. Men här och nu tar vi i Försvarsmakten vårt ansvar för att öka vår kompetens, rekrytera och utveckla vår personal – vår viktigaste tillgång. Jag berättade om fyra initiativ som jag har fattat beslut om:

En substantiell ökning av antalet personer som genomgår militär grundutbildning. Jag vill redan år

desså åtgärder med egen kraft kan stärka vår organisation och vår försvarsförmåga.

Årets konferens gav också tillfälle till reflektion kring säkerhetspolitiska utmaningar delvis utanför vårt närområde: Kinas militärstrategiska utveckling, klimathotet, det europeiska försvarssamarbetet, relationen till USA. Det som händer i världen påverkar även oss. Därför är Försvarsmaktens uppdrag så viktigt: Att värna Sveriges intressen och de värderingar vårt samhälle bygger på. Vi är alla en del av det arbetet.

Micael Bydén
Överbefälhavare

s4 AKTUELLT
Med På ny post

s10 PORTRÄTTET
Jonna Hedbys brinner för träning i alla former.

s12 ROBOTAR I REPRIS
Brigadluftvärnet förstärks med Robotssystem 70/90.

s18 EFTER #METOO
Hur går jobbet för jämställdhet och bra arbetsmiljö vidare?

s20 IED – DET DOLDA HOTET
Improviserade sprängämnen kräver tusentals offer över hela världen.

s24 NORDISK SAMVERKAN
I år tar Sverige över ledningen av Nordefco.

s29 NYA GRADBETECKNINGAR
Reviderat tjänstegradssystem införs i år.

s30 ENKELT I EKSJÖ
Nyinrättade lokala logistiker ger snabbare beslut.

s32 EN KRYPTISK HISTORIA
Geniet Arne Beurling visade vägen. Sverige är en framstående kryptonation.

s42 ÖVERLEVAD
Försvarets överlevnadsskola lär dig att klara en gisslansituation

s48 FÅ IGÅNG FLÅSET!
Från soffpotatis till löpare på 12 veckor.

s50 TILL SIST
Överste Patric Hjorth blir avmälad i olja enligt traditionens alla regler.

s52 KOREASVENSARN
Nu kommer dokumentärfilmen.

s54 KRÖNIKAN
Henrik Schyffert testar Jas Gripen.

s56 BILDEN
Helikopter 14 i aktion i fjällvärlden.

KUNSKAP SOM RÄDDAR LIV

UNDER EN RESA I SYRIEN 2013 togs journalisten Magnus Falkehed och fotografen Niclas Hammarström till fånga vid en vägspärr. De slets ur bilen, fick ett automatgevär mot huvudet och fördes iväg med huvor. Niclas släpptes efter 43 dagar, Magnus efter 46. Då hade de utsatts för skenavrättningar, fått minimalt med mat och isolerats från omvärlden. I dag är Niclas tacksam över att han året innan hade genomfört den journalistkurs som Försvarets överlevnadsskola (FÖS) arrangerar. "Mitt i stressen och skräcken gav kunskapen mig ett lugn. Jag kände igen situationerna, visste vad som skulle hända", säger Niclas. Han och Magnus har besökt överlevnadsskolan efter sin hemkomst, berättat om sina erfarenheter och gett feedback. De har till och med skänkt sina smutsiga träningsoveraller från fångenskapen till överlevnadsskolan. Nu fyller FÖS trettio år – och det vill vi uppmärksamma.

Läs mer om skolan längre bak i tidningen.

Fredrik Helmertz
Redaktör, Försvarets forum

NORTHERN WIND. Norrbotten invaderas av en norsk brigad i årets största arméövning. **S14**

ARCTIC SHIELD. Svenska jägarsoldater och finska värnpliktiga samövade norr om polcirkeln. **S24**

I DÖDENS NÄRHET. Mali 09 tränade på att ta farväl av en stupad kamrat. **S36**

KRIGSKASSAN. Den okända historien om reservsedlarna som skulle rädda oss under kalla kriget. **S44**

Trycksak
3041 0242

REDAKTION. Försvarets personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon:

08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Mats Ström, tf kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Fredrik Helmertz, fredrikhelmertz@mil.se, Försvarets kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Elanders. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarets officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 28 februari, 2019. ISSN 1100-8245. Omslag: Robin Krüger/K3.

SPANNA IN SVERIGES NÄSTA ORION

Nytt signalspaningsfartyg förbättrar vår förmåga att övervaka Östersjön

ILLUSTRATION SAAB

Vårt öra i Östersjön. Så här kommer nästa signalspaningsfartyg se ut.

Det kostar 730 miljoner kronor och byggs i Polen. Sveriges nya signalspaningsfartyg sjösätts i vår och ersätter trojkan HMS Orion som varit i tjänst, främst i sydöstra Östersjön sedan 1984.

Det blivande signalspaningsfartyget finns just nu på varvet Nauta i Gdynia, som är en underleverantör till Saab. I höst kommer fartyget flyttas till Saabs varv i Karlskrona för att installera själva signalspaningsutrustningen. Försvarets radioanstalt (FRA) ger en glimt av det hemliga projektet i den nyutkomna årsbe-

rättelsen för 2018.

Fördelen med signalspaning från fartyg jämfört med flygplan är att man får en bättre ut hållighet och kan bevaka längre förlopp. Fartygsburen signalspaning är dessutom viktig för att kunna lyssna på intressanta signaler som inte kan uppfångas från fastlandet. Samarbetet mellan FRA:s signalspaning och de observationer som marins personal gör från bryggan är också unikt för fartygsburen underrättelseinhämtning.

FRA skriver också att under det senaste året har en hög aktivitet med tekniska förberedelser pågått. Upphandling

av antenner och annan teknik samt förberedelser av installation av signalspaningsutrustning till fartyget har inletts.

Under 2019 arbetar teknikavdelningen på FRA för att ta fram signalspaningssystemen till det nya fartyget. Nya förmågor utvecklas samtidigt som redan befintliga förmågor uppgraderas.

Fartyget blir 71 meter lång, displacement på ca 2300 ton. Motsvarande siffror för HMS Orion är 61,3 meter, displacement 1205 ton.

Signalspaningsfartyget levereras till Försvarmakten under 2020. ◀

CITATET

"Insatsen visar på en fantastisk samverkan mellan professionella aktörer och civilsamhället, men också på medmänsklighet och en genuin vilja att hjälpa till utöver det vanliga."

Maria Khorsand, VD på SOS Alarm motiverar varför 112-priset i år tilldelas Försvarmakten, polisen och Missing people för sökinsatsen efter försvunna Dante i Falkenberg i november.

FÄLTKÖK GÖR COMEBACK

En armé marscherar på sin mage, sa redan Napoleon. Nu tas kokkärran i bruk igen.

Försvarmakten ska börja servera varmlagad mat i fält. Därför behöver kokutrustningen ses över. FMV tittar på möjligheterna att modifiera den gamla koktraktorkärran som en möjlig lösning för ett nytt lätt fältkok.

Förr lagades det mycket mat i fält.

Men vid omställningen mot ett insatsförsvaret avvecklades en del av fältförplägnadsmateriel och andra ställdes i förråd.

– Det gamla tänket är på väg in igen. Och när Försvarmakten ska börja laga mat på riktigt behöver man utrustning för det. En hel del av den gamla materiel är av mycket bra kvalitet i grunden, med en del åtgärder kan den leva länge till, säger Michael Falk, projektingenjör inom området fältförplägnad på FMV.

Det man tittar på just nu går ut på att den gamla kokkärran plockas fram ur förråden och sys ihop med en släpkärra med transport-, förvarings- och kylmöjligheter. Kokredskapen ses också över. En av åtgärderna som måste till är att göra

det möjligt att dra koktraktorkärran i samma hastighet som resten av förbandet. För att dra den befintliga kärran i 80 km/h är inte riskfritt.

– Det finns risk att den kan tippa vid undanmanöver i de hastigheter som vi vill kunna dra den och därför är en del i modifieringen att byta chassi på kärran.

Modell 112.

Tanken är sedan att den ska dras av fordon motsvarande Mercedes Sprint PB8, Toyota Hilux och lastbil. Om proven faller ut väl så rör det sig om drygt 400 koktraktorkärror som förhoppningsvis ska livstidsförslängas. ◀

FAKTA: Kokkärran användes som mest mellan 1950–2000 och drogs oftast av en traktor eller terrängbil. På kärran finns kokspis och lågtryckspanna monterad. Modell 112 har hängt med länge och värms med dieselbrännare som huvudalternativ och med ved som reserv, den används fortfarande av vissa förband. Det är Hemvärnet som använder den mest.

UBÅTAR DÖPS TILL SKÅNE OCH BLEKINGE

Gotland, Halland och Uppland får sällskap av Skåne och Blekinge. Enligt tradition döps marinens nya ubåtar efter kustlandskap. I januari fastslogs att ubåtarna som ska levereras till 1:a ubåtsflottiljen under 2024 och 2025 kommer att döpas till HMS Skåne och HMS Blekinge. Det är marinen som genom en namngivningskommitté föreslår vad fartyg ska heta för att sedan få godkännande av kungen. Slutligen fastställs namnet av marinchefen.

De nya ubåtarna är av typen A26 och tillverkas i Karlskrona. Till skillnad från marinens befintliga ubåtar av Gotlandsklass kommer HMS Skåne och HMS Blekinge vara några meter längre, rymma en större besättning och ha en mer avancerad teknik för att kunna verka dolt under lång tid.

PANGSUCCÉ FÖR CARL-GUSTAF

Allt fler vill ha det svenska granatgeväret.

Carl-Gustaf M4 fortsätter att skörda framgångar. Nu köper US Army granatgevärsystemet av Saab, ett ramavtal som sträcker sig över tre år. Den första ordern är på 170 miljoner kronor med leverans 2019.

I december fick Saab en annan order på granatgeväret värd närmare 492 miljoner kronor. Då gällde det en helt ny kund, den tionde i ordningen. Leverans pågår mellan 2019 och 2024. M4 är en uppgraderad variant av klassiska Carl-Gustaf som funnits i 70 år. Designen är förbättrad och vapnet väger nu mindre än 7 kilo.

Sverige bygger upp ett cyberförsvar med hjälp av värnpliktiga soldater som ska rycka in hösten 2020.

HALLÅ DÄR

PATRIK AHLGREN

Varför behöver vi cybersoldater?

– Eftersom vi blir allt mer beroende av våra IT-system så blir det fler och fler möjligheter för en motståndare att angripa oss. Därför måste vi ha personal som kan försvara systemen.

Vilka egenskaper ska de ha?

Kreativa, logiska, analytiska.

Hur många kallas in?

– 30 soldater i den första pilotomgången. Grundutbildningsförband blir inledningsvis troligen Luftstrids-skolan.

Hur lång blir utbildningstiden?

– Elva månader. Befattningutbildningen innehåller kunskaper om sårbarheter i it-system, hur de kan utnyttjas av en angripare och hur de åtgärdas. Det är ungefär halva tiden. Sedan gör de den återstående tjänstgöringstiden vid mottagande förband, där de praktiskt får tillämpa sina nyvunna kunskaper.

Är det Facebook och Instagram som är framtidens motståndare för cybersoldaterna?

– Nej, man måste skilja på påverkansoperationer och dator- och nätverksoperationer. Att någon upprättar ett falskt facebookkonto och sprider fake news är ingen cyberoperation. Men om en statsunderstödd aktör hackar Försvarsmaktens hemsida och förvränger informationen, då är vi utsatta för en dator- och nätverksoperation. Det är sådana angrepp vi ska försvara oss mot.

Text Fredrik Helmertz/LEDS COMM

INVIGNING I ENKÖPING OCH UPPSALA

Pompa och ståt i Enköping när arméstaben flyttade in. Festligt även i Uppsala när flygstaben invigdes.

FOTO RICKARD TÖRNHJELM/COMCAM

FOTO LOUISE LEVIN/FLYGSTABEN

Arméstaben och flygstaben invigdes i januari enligt konstens alla regler. I Enköping hälsade chefen för Ledningsregementet överste Mattias Hanson, arméchefen Karl Engelbrektson och hans stab välkomna. Ingvar Smedlund, kommunstyrelsens ordförande i Enköping, talade och berättade att han såg fram emot ett givande samarbete mellan Försvarsmakten och

kommunen. I Uppsala garnison samlades flygvapnets chefer i den Nordenskiöldska salen för att med trumpetsignal och fanborg markera ceremonins öppnande. Flygvapenchefen Mats Helgesson uttryckte i sitt tal glädje över att stora delar av flygstaben nu är samlad. Utlokaliseringen av staberna från Stockholm är en del i Försvarsmaktens arbete för att skapa en robustare ledningsstruktur. <

SIFFRAN

131

gotlänningar kallades till mönstring 2018. Av dessa var 90 män och 41 kvinnor. Det innebär att sammanlagt 26,4 procent av gotlänningarna i den aktuella årsklassen mönstrade. Det är klart högst i landet och en av anledningarna är bemanningen av nya Gotlands regemente.

HOCKEYKRIGARE TOG BRONS I ESTLAND

Mellan den 31 januari och 3 februari åkte tjugo svenska militärer till Estlands huvudstad Tallinn för att delta i turneringen Baltic military winter games och där möta värdlandet Estland samt Lettland, Litauen och Kanada.

Thomas Nord tjänstgör vid Första ubåtsflottiljen i Karlskrona och är ordförande och målvakt i örlogsstadens hockeyklubb Admirals. Han berättar att det är första gången som det svenska militära hockeylandslaget ställer upp i den baltiska turneringen, som i år arrangerades för sjätte gången. Det svenska laget slog både Litauen och Kanada, men förlorade knappt mot Estland och Lettland som bjöd på tufft motstånd med flera elitidrottare i laget.

– Vi fick lite av en chock när vi insåg att Estland hade fem stycken J20 landslagsspelare i sitt lag.

Tidigare turneringar har det förekommit att länder tagit in elitspelare, men numera måste alla i laget vara anställda i respektive lands försvarsmakt.

Thomas Nords förhoppning är att det svenska militärlandslaget ska ha något bättre förberedelser nästa gång. Den här gången anslöt sista spelaren till laget bara en timma innan nedsläpp.

Det blev till slut Lettland som stod vinnare av turneringen, medan Sverige tog en välförtjänt bronsmedalj.

– Men nästa år siktar vi på seger.

Text: Rebecka Signäs/Första ubåtsflottiljen

Coachning vid sargkanten. Det svenska militärlandslaget stod upp fint i varje match och förlorade som mest med 0–2 mot Lettland. Riktigt fint kändes det att kunna besegra Kanada med 8–0. Militär ishockey är fortfarande en liten men växande sport.

CITATET

”Glöm inte att Nordens samlade BNP är större än Rysslands, som bara är åtta procent av EU:s. Den fruktan och osäkerhet som Putin lyckats injaga är tidernas illusionsnummer.”

Ledarskribenten **PM Nilsson**, DI, förordar en fortsatt satsning på ett högteknologiskt försvar.

TRÄNGREGEMENTET ÅTER I ARMÉN

Trängregementet i Skövde återgår till armén. Sedan 2007 har regementet varit en resurs för alla delar i Försvarsmakten, armén, marinen och flygvapnet. I januari hölls en ceremoni i Götasalen där dokumenten signerades som formellt för över Trängregementet under arméchefens vingar.

– Det känns jättebra att få tillbaka Trängregementet. För oss känns det som att de kommer hem igen, säger Karl Engelbrektson, arméchef.

Fokus kommer nu ligga på att stärka brigadens förband och utveckling. Som enda logistikförband i armén finns stora förväntningar på Trängregementet.

– Våra förväntningar är ganska tydliga. Det handlar om att bygga om dagens bataljoner till brigadlogistikbataljoner och titta på hur vi kan tillväxa för att stödja tre brigader, två strids-

En högtidlig ceremoni hölls när Försvarsmaktens logistikchef lämnade över Trängregementet till arméchefen. HÖGER: Försvarsmaktens logistikchef överlämnar en plakett till Patric Hjorth, chef Trängregementet.

grupper och en divisionsledning, säger Karl Engelbrektson.

Text Caroline Axling

Foto Martin Jansson/
Försvarsmakten

PÅ NY POST

Försvarsmakten förlänger brigadgeneral **Mats Ströms** placering som kommunikationsdirektör och chef för ledningsstabens kommunikationsavdelning i Försvarsmaktens Högkvarter under perioden 1 september 2019 till längst 31 augusti 2021.

Försvarsmakten förlänger överste **Per-Olof Olofssons** placering vid omstruktureringsledningen från 1 maj 2019 tills vidare dock längst till 30 juni 2019.

Försvarsmakten placerar kommandörkapten **Olle Mobergh** vid Marinbasen som ställföreträdande marinbaschef från 1 mars 2019 tills vidare dock längst till 31

december 2021.

Försvarsmakten föreslår att regeringen beslutar att **Carin Bratts** förordnande som chefsjurist i Försvarsmakten förlängs från och med 11 juli 2019 tills vidare dock längst till 10 juli 2022.

Försvarsmakten förlänger överste **Niclas Karlsson** som ÖB MA vid Försvarsmaktens högkvarter tills vidare dock längst till 30 juni 2021.

Försvarsmakten förlänger brigadgeneral **Stefan Andersson** placering som Commander Sector W Minusma från 9 januari 2019 till längst 3 september 2019.

Försvarsmakten placerar brigadge-

neral **Lars-Olof Corneliusson** som chef för den svenska delegationen till Neutrala nationers övervakningskommission i Korea under perioden 1 juni 2019 och tills vidare dock längst till 31 maj 2021. Från och med 15 april 2019 befordras Corneliusson till generalmajor.

Försvarsmakten förlänger placeringen av generalmajor **Bengt Svensson**, Must, som försvarsattaché i Washington D.C, USA under perioden 1 augusti 2019 tills vidare dock längst till 31 augusti 2020.

Försvarsmakten placerar överste

TOPPCHEFER UTBILDAS I JÄMSTÄLLDHET

Tretton högre chefer återvände till skolbanken för kursen Gender coach-programmet (GCP). Kursen är utformad för chefernas individuella behov och är på två år. Målet är att ge kunskap och motivation att öka jämställdheten och stärka implementeringen av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Under första året får del-

tagarna en personlig coach med specialistkompetens inom jämställdhetsintegrering för konkret tillämpning inom cheferns ansvarsområde. Utöver det genomförs fyra seminarier som går över en eller flera dagar. Under året tar också respektive chef fram en åtgärdsplan för den egna verksamheten. Under andra året implementerar cheferna planen.

Text och Foto Niclas Englund

Kvinnor, fred och jämlikhet i fokus på Försvarsmaktens genderutbildning. NEDAN: ÖB Micael Bydén och generaldirektör Peter Sandwall.

Lena Persson-Herlitz som ställföreträdande chef Ledningsstabens Inriktningsavdelning från 1 februari 2019 tills vidare dock längst till 28 februari 2023. Hon befordras vid tillträdet till brigadgeneral.

Försvarsmakten förlänger placeringen av kommandör **Håkan Nilsson** som avdelningschef HKV Sjö vid säkerhetsinspektionen från 1 april 2019 till längst 31 maj 2019.

Försvarsmakten placerar överste **Anders Edholm** vid Högkvarteret Leds CIO som stf avdelningschef under perioden 1 januari 2019 och tills vidare dock längst till 31 augusti 2021.

Försvarsmakten placerar i samband med verksamhetsövergången från Försvarets materielverk Cvat, **Tomas Salzmann**, som rådgivare vid prodledningen i Försvarsmaktens högkvarter från den 1 januari 2019 och tills vidare.

Försvarsmakten placerar kommandör **Håkan Magnusson** vid marininstaben på Muskö som marininstabschef från 1 januari 2019 tills vidare dock längst till 31 december 2020.

Försvarsmakten placerar kommandörkapten **Jonas Hård af Segerstad** vid Högkvarteret ledningsstabens planerings- och ekonomiavdelning som chef

uppföljning och analys från och med 1 januari 2019 tills vidare dock längst till 31 december. Vid tillträdet befordras Jonas Hård af Segerstad till kommandör.

Försvarsmakten placerar överste **Fredrik Petterson** som chef Ledningsstridsskolan LedSS, Ledningsregementet, under perioden 1 februari 2019 dock längst till 31 mars 2023.

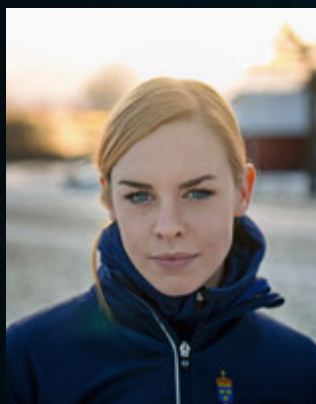
Försvarsmakten placerar brigadgeneral **Michael Nilsson** som logistikchef och chef logistikstridskraftsavdelningen vid HKV Prod från 1 januari 2019 tills vidare dock längst till 31 maj 2022.

REJÄLA TAG MOT MILITÄR-OS

Jonna är officer och elitidrottare på fritiden

” Jag lärde mig crawla sent, först vid 19 års ålder. Orsaken var att jag började tävla i triathlon. Nu tycker jag det är sanslöst kul att simma. Men triathlon är en tuff gren. Man simmar 1500 meter i öppen sjö, det är vågor och kallt och man får räkna med sparkar i huvudet av konkurrenterna. Domarna ser inte vad som händer under ytan och då passar vi på att ge varandra tjuvnyp, haha. I triathlon tävlar man i cykling, simning och löpning. Min bästa gren är löpning och det är skönt, eftersom det är den avslutande grenen i triathlon. Då har jag ett övertag på motståndarna. Jag har tränat och tävlat hela mitt liv. Som barn höll jag på med många sporter. Jag började träna konstakning vid 4-5 års ålder och spelade fotboll och var mittback för Halmias division ett-lag när jag gick i gymnasiet. Redan i unga år tränade jag 5-6 dagar i veckan och så har det fortsatt. Träningen har blivit min vardag, mitt normala liv. De värsta dagarna är när jag måste vila, det är jobbigt för mig. Jag är sällan skadad. Det beror nog på att jag har en genomtränad kropp och har lärt mig att tåla tung belast-

ning. Jag ångrar inte en sekund att jag valde att bli officer. Man utvecklas hela tiden som person och jag är otroligt privilegierad som kan ägna så mycket tid åt min idrott.”

JONNA HEDBYS

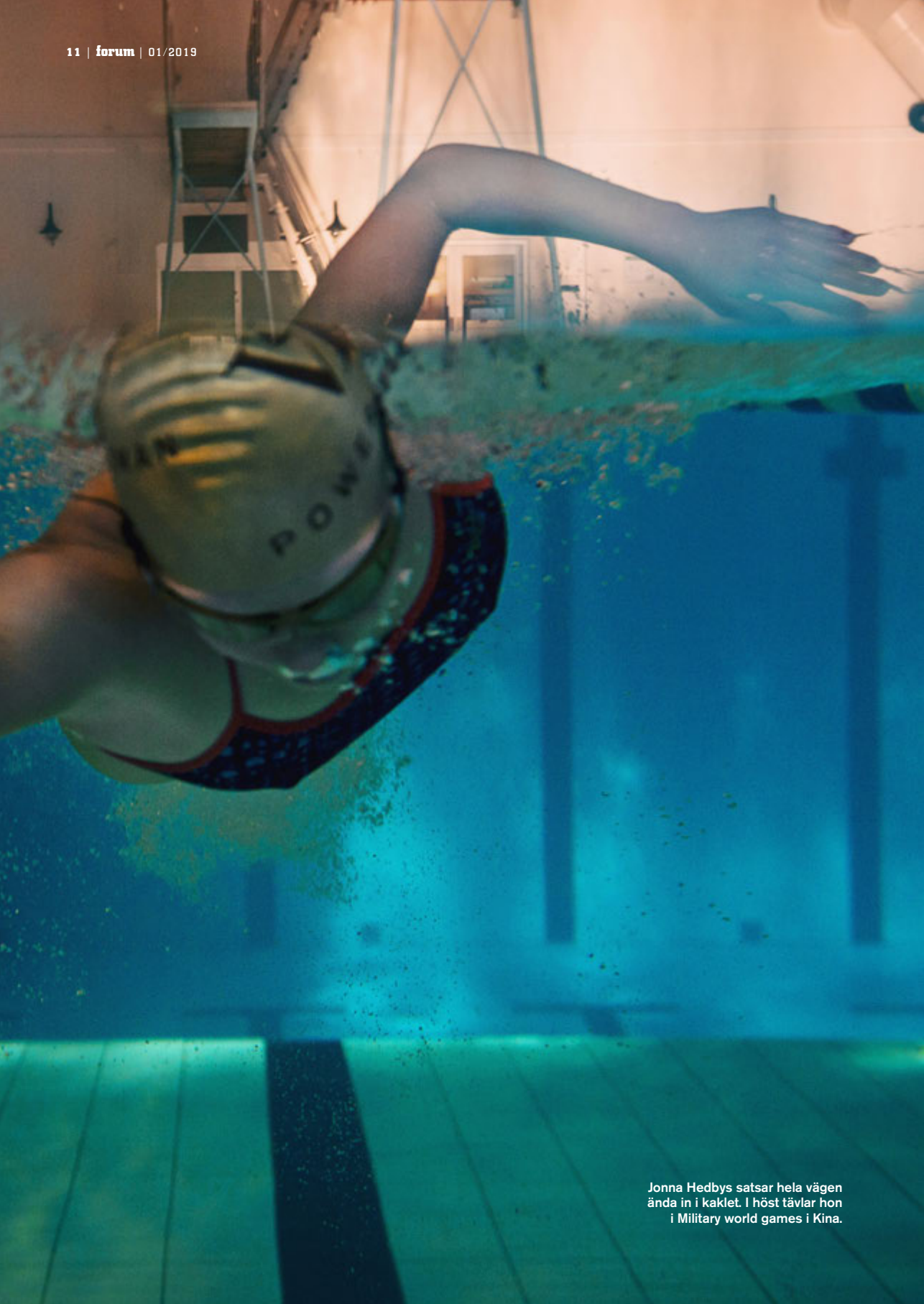
Ålder: 27 år

Gör: Fänrik på F7. Fysansvarig för en pluton som genomför sin grundutbildning.

Bor: Sätenäs och Halmstad.

Bakgrund: Elitidrottare i triathlon, maraton och militär flygfemkamp. Tävlrar också i swimrun.

Aktuell: Ingår i Sveriges trupp till Military world games (Militär-OS) 15–30 oktober i Kina. Där tävlar hon i maraton.

Jonna Hedbys satsar hela vägen
ända in i kaklet. I höst tävlar hon
i Military world games i Kina.

Mer pang för pengarna. Robot 70 och Robot 90 blir en perfekt interimslösning.

ROBOTAR I REPRIS

Arméns brigader stärks upp när robotsystem 70/90 väcks till liv

ARMÉNS BRIGADER SKA nu få bättre luftvärns-skydd. Detta genom att plocka fram de äldre men väl fungerande systemen robot 70 och robot 90 ur förråden, som en interimslösning till det köps in nyare system.

Inte många visste att Försvarsmakten hade bevarat luftvärnsrobotar, lavetter (avskjutningsenheter) och annan utrustning som tillhörde de luftvärnsbataljoner som lades ner för cirka 15 år sedan. Allt gavs inte bort eller skrotades, och kunskapen att hantera systemen finns kvar.

Nicholas Madison, projektledare för brigadluftvärn på

Luftvärnets Stridsskola, numera en del av Luftvärnsregementet, konstaterar att kompetensen finns kvar på Luftvärnsregementet:

– Ungefär nio dagar tog det oss att snabbutbilda på 90-systemet, efter att vi identifierat anställd personal som gjort sin grundutbildning på detta system under värnplikten och annan personal som utbildats på detta.

SPÄNNANDE FÖR PERSONALEN

FÖR ATT VARA säkra på systemets funktionalitet provsköts många robotar och testerna var en stor framgång.

– Trots att systemet nu legat i en lång ”törnrosasömn” var det lätt att väcka till liv, vilket visar att våra vapensystem och vår förrådshantering håller en hög

nivå, säger Nicholas Madison.

Malin Palmén, nu fanjunkare vid planeringssektionen på regementsstaben, var en av dem som grundutbildades på robotsystem 90, och vid provskjutningarna fick chansen att vara skytt igen. Hon tyckte det var en mycket positiv upplevelse.

– Det var ju spännande förstås. Lite nervöst också eftersom jag inte jobbat med systemet sedan 2001. Men det gick väldigt bra. Jag är faktiskt lite imponerad över mig själv att kunskaperna satt kvar så bra, trots allt.

Prestandan håller mot många av dagens flygplan och är ett viktigt komplement till de luftvärnskanonvagnar (Stridsfordon 90 Lvkv) som i dag finns på bataljonerna. Lvkv hanterar helikoptrar och lågt flygande,

långsammare flygplan bra, men dessa robotar hanterar snabbare hot på längre avstånd och högre höjd.

Anders Svensson, chef för Luftvärnsregementet, är glad över de lyckade provskjutningarna och att man nu snabbt ökar förmågan på brigaderna.

– Samtidigt ser vi det som en interimslösning. Om några år krävs modernare robotsystem för ett effektivt brigadluftvärn. ◀

Text *Carl Sjöstrand/Lv6*

Foto *Mats Nyström/ComCam*

Arméchefen Karl Engelbrektson var på plats under provskjutningen.

”Det var lite nervöst eftersom jag inte jobbat med systemet sedan 2001. Men det gick väldigt bra. Jag är faktiskt lite imponerad över att kunskaperna satt kvar så bra.”

Avfyring av roboten från lavett 90. Fenorna är på väg att fällas ut.

FAKTA – BRIGADLUFTVÄRN

» Nya luftvärnskompanier organiseras med en mix av robot 70- och robot 90-system. Därmed säkerställs mörkerförmåga (robot 90) samtidigt som man får fler eldberedda robotar per kompani.

» Systemen ska tillföras de två brigaderna och stridsgruppen på Gotland.

» Robot 70-systemet används i dag vid de nu organiserade Luftvärnsbataljonerna (som närmast motsvarar divisionsluftvärn) men kommer i dessa snart att bytas ut mot robot 98 (IRIS-T).

» Robot 90-systemet kan liknas vid en dubblerad robot 70 som fjärrstyrs från en stridsledningsbandvagn, avfyras från en obemannad lavett och styrs via IR-kamera mot målet.

» Systemet avvecklades i början av 2000-talet när man jagade kostnader i de då pågående neddragningarna. Ett antal väl fungerande system har dock sparats i förråd och kan nu snabbt tas i bruk när Sveriges nationella försvar behöver förstärkas.

Systemet fungerade precis som det skulle. Medarbetarnas kunskaper satt kvar sedan grundutbildningen.

NORTHERN WIND

KRIGSSPEL MED OVISS UTGÅNG

Text **Henrik Rådmark**

Mer än 10 000 soldater från fem länder ska strida mot skickliga motståndare i norra Sveriges bistra klimat. Northern Wind i mars blir den mest realistiska arméövningen hittills.

DET FINNS INGEN detaljerad plan. Ingen given utgång. När två brigader ställs mot varandra uppe i kylan, mörkret och snömassorna i skogarna i norr är det på riktigt. Eller i alla fall så nära på riktigt det går att komma i en övning.

Det stora scenariot i Arméövning 2019 Northern Wind är detta enkla: en brigad anfaller Sverige i norr från

öster. De ska stoppas innan de når ett område i höjd med Luleå-Boden. Hur det ska gå till, vilka strategiska och taktiska val förbanden och brigaderna gör är skrivet i stjärnorna.

– Övningen är inte skriptad, vilket gör att vi får en större realism och dynamik, förklarar överstelöjtnant Johan Skiöld på Markstridsskolan (MSS), planeringsansvarig för övningen.

Under Northern Wind ska den svensk-finska styrkan försvara sig mot ett anfall från främmande makt.

Tanken är att respektive brigad ska öva upp förmågan att "göra de taktiska konster de kan göra", för att nå målet.

NORSK BRIGAD ANFALLER

REALISMEN ÖKAS ytterligare av att den anfallande styrkan är utländsk, medan försvarande brigad i huvudsak består av svensk personal, förstärkt med en finsk bataljonstridsgrupp.

För första gången deltar Norge med en hel brigad i den här typen av övning. Anfallande sida inkluderar även förband från Storbritannien och USA.

De här två faktorerna, att övningen genomförs utan ett detaljerat manus och det stora utländska deltagandet gör Northern Wind unik.

– Vi har aldrig tidigare haft ett så stort utländsk deltagande.

Det är förstås oerhört värdefullt för oss att få möjlighet att fortsätta öva upp vår förmåga att agera tillsammans med förband från andra länder.

Han tror att ett tungt skäl till det stora utländska deltagandet är möjligheten att öva i ny terräng och i ett tuffare klimat än många är vana vid. Soldaterna och officerarna i fält får räkna med nattetemperaturer på ner

”6 000 av deltagarna ska utrustas med simulatorer – västar och lasertillsatser till vapen – som registrerar geografiska förflyttningar, skjutningar och träffar.”

till 25 minusgrader i området och dåliga siktförhållanden. Samtidigt kan det bli förhållandevis varmt på dagarna. Det ombytliga klimatet bidrar till att göra tillvaron besvärlig.

Ett annat viktigt skäl att öva tillsammans med andra nationer, främst våra nordiska grannar är att öka Sveriges operativa förmåga och förmågan att hantera utländska förband på svenskt territorium.

Även om övningsledningen redan har spelat upp övningen så som de tror att den kommer att utvecklas, innebär de friare

ramarna särskilda utmaningar för dem, påpekar Johan Skiöld.

– För att få övningen att röra sig framåt måste övningsledningen verkligen vara på tårna, och hålla sig uppdaterad med vad respektive brigad kommer att göra de kommande dygnet.

SUPERREALISTISK ÖVNING

ÄVEN OM NORTHERN WIND är en arméövning kommer också flygvapnet att delta. De övar nämligen parallellt med arméövningen och kommer att engageras för understöd.

Utöver omfattningen och

de vida ramarna vad gäller övningsscenariot, finns det något annat som faktiskt gör Northern Wind unik. 6 000 av deltagarna ska utrustas med så kallade simulatorer – västar och lasertillsatser till vapen – som registrerar bland annat geografiska förflyttningar, skjutningar och träffar. Systemet har använts rutinmässigt under flera år men aldrig i den omfattning som planeras för Northern Wind.

– Det blir världens största instrumenterade övning med de system vi använder. Tack

VÄNSTER: Svenska förband ska slå tillbaka den norska brigaden. ÖVERST: Svenskt pansar rycker fram. NEDAN: Finska officerare rekogniserar övningsterrängen.

NIKLAS EHLÉN/FÖRSVARSMAKTEN

vare simulatorsystemet får vi ett oöverträffat underlag för noggranna och rättvisande utvärderingar av övningen. Det är förstås oerhört värdefullt inte minst med tanke på nästa års stora totalförsvarsövning, säger Johan Skiöld.

Den 18 mars är det dags för den norska brigaden att skotta och gräva sig in i de kalla, snöiga norrbottniska skogarna, i trakten av Haparanda. De har tio dagar på sig att ta sig dit och etablera förläggningar. Sedan väntar tio dagar av krig. Brigad mot brigad. ◀

NORTHERN WIND – ÖVNINGSMÅL

- » Öka förmågan att leda brigad.
- » Öka förmågan att leda våra bataljoner och övriga deltagande förband.
- » Öka vinterförmågan hos våra förband.
- » Öka vår förmåga att leda och samordna understöd av flygstridskrafter till tid och rum med specifika syften.
- » Öka vår förmåga i de understödande funktionerna såsom, logistik, ledning, underrättelser och indirekt eld.

NORTHERN WIND I KORTHET

- » Arméövning 2019 Northern Wind genomförs i östra Norrbotten i mars 2019.
- » Huvuddelen av övningen pågår 18–27 mars. Den föregås av förberedel-

ser och transporter till övningsområdet. Under förberedelserna genomför de deltagande förbanden vinterutbildning, sambandsövning och brigadunderstödsövning. » Efter den 27 mars sker avveckling, vård och återtransport. » Övningen har cirka 10 000 deltagare från Sverige, Finland, Norge, Storbritannien och USA.

SVENSKA DELTAGANDE FÖRBAND

Norrbottens regemente, Artilleriregementet, Ledningsregementet, Trängregementet, Livregementets husarer, Skaraborgs regemente, Försvarsmaktens tekniska skola, Markstridsskolan, Livgardet, Försvarsmedicincentrum, Försvarsmaktens telekommunikations- och informationssystemförband och Försvarsmaktens logistik.

Starkare tillsammans.
Olika kompetenser
ger sammantaget en
bättre effekt.

"MÅR ALLA BRA BLIR VI BÄTTRE"

Hur jobbar Försvarsmakten vidare med jämställdheten efter #metoo-upproppet? Fem chefer reflekterar över det pågående förändringsarbetet i organisationen.

SEKTIONSCHEF ANDERS Strömgren, generalmajor Stefan Sandborg, överste Jonas Nellsjö, konteramiral Jens Nykvist och kommandör Per Öhrstedt – fem män med chefsansvar inom olika ansvarsområden svarar på fallande samstämmigt på frågan om hur #metoo-upproppet inom Försvarsmakten, #givaktobithop, har påverkat dem som chefer.

De delar bestörtningen, besvikelsen och frustrationen över att inte heller Försvarsmakten hade kommit längre, trots att

myndigheten under så lång tid jobbat hårt med att minska kränkande särbehandling. I slutet av november 2017 publicerade Dagens Nyheter #givaktobithop med 1 768 underskrifter, som kritiskt ifrågasatte den självbild myndigheten haft. Den gängse positiva uppfattningen om tillhörighet, laganda, lojalitet och kultur gavs en bittrare eftersmak av vad priset för detta också kan innebära för den enskilde – osynliggöranden, ojämlikhet och föråldrad, slentrianmässig sexism.

Men, poängterar dessa fem chefer, upproppet har också inneburit en möjlighet till omfattande självreflektion:

– Idag finns en annan typ av öppenhet och en större vilja att hålla frågan om jämställdhet, ansvarskultur och mångfald

levande, menar Per Öhrstedt, kommandör och ställföreträdande chef för marininstaben.

Chefen för marinen, konteramiral **Jens Nykvist**, förstärker detta ytterligare:

– Jag kommer inte sluta hålla fokus på det här. Försvarsmakten och marinen behöver växa. Om alla mår bra och kan vara fokuserade på den uppgift vi har att lösa så blir vi helt enkelt bättre. Ombord på våra fartyg blir det här väldigt tydligt.

LÅNGSIKTIGHET NÖDVÄNDIGT

JUST ATT UPPROPET KRÄVT att de som chefer behövt reflektera kring värdegrundsfrågor ser samtliga som något positivt. **Jonas Nellsjö**, chef för helikopterflottiljen i Linköping understryker vikten av att se

JIMMY GROONIA/COMCAM

det här arbetet i ett större sammanhang. Han menar att det handlar om ett förtroende som förtjänas inåt i förbandets verksamhet, men även gentemot andra utanför Försvarmakten. Som förbandschef känner han att uppropet lett till att begrepp som stolthet och relevans fått fördjupad innebörd, och säger:

– Det är en självklarhet att mina underställda chefer ska kunna återrapportera sin verksamhet gentemot dessa begrepp. Det blir en viktig kompass för hur vi väljer att lösa

beredda på att hela tiden och över lång tid jobba med de här frågorna, säger han.

ALLA MÅSTE BIDRA

ATT OLIKHETER GER stark positiv utveckling är något som också Hemvärnet ser i sin verksamhet.

– Det farligaste som finns är en organisation som bara kör runt i samma spår när allt runt omkring den förändras, säger rikshemvärnschefen **Stefan Sandborg**.

Med sin breda verksamhet

vår. Verklig förändring avgörs inte på central nivå, utan genom samverkan ute på förbanden och i verksamheten, avslutar han.

Personliga möten med både kvinnor och män har under 2018 gett Jens Nykvist en ovärderlig möjlighet till nära dialog kring värdegrund, ansvarskultur och #givakt och bitihop. Det personliga engagemang för värdegrundsarbetet tar han och **Per Öhrstedt** med sig som en del av lagbygget in i etableringen av marininstaben på Muskö.

– Det gångna året har våra

” Det farligaste som finns är en organisation som bara kör runt i samma spår när allt runt omkring den förändras. ”

våra uppgifter.

För **Anders Strömgren**, civil chef inom Högkvarterets produktionsavdelning, har det senaste året inneburit möjligheten att reflektera över hur hans civila och militära medarbetare ömsesidigt lyfter varandras olika kompetenser. Han ser hur avdelningens mångfald gör att de tillsammans kan bidra med olika perspektiv och samtidigt ha gemensamma mål för sina uppgifter. Även han poängterar behovet av långsiktig uthållighet:

– Om man låter det här arbetet avstanna finns det en risk att man nöjer sig och då avstannar även utvecklingen. Vill vi ha en attitydförändring måste vi vara

och mångfald av kompetenser, har Hemvärnet alla möjligheter att tänka nytt och samtidigt ha en lokal förankring i samhället där man både verkar och syns. Stefan Sandborg ser framför sig en ökad samverkan inom en mängd områden, med alla stridskrafter och på fler och lägre nivåer som en del av förmågeutvecklingen. Och han understryker att det gäller även värdegrundsarbetet där de som frivilligt engagerar sig som chefer, instruktörer och ledare bär ett stort ansvar som förebilder för sina yngre kollegor. Han fortsätter:

– Ingen stridskraft är en solitär. Vi är alla beroende av varandra – det gäller på alla ni-

marina förband arbetat konstruktivt och framåtriktat, säger Jens Nykvist.

– Det är en självklarhet att också den nyetablerade marininstaben tar sitt ansvar för att arbeta för samma utveckling.

Trots dessa chefers olika ansvarsområden, befattningar och roller återkommer alla fem till samma grundbult i samtalen - vikten av att arbetsgivare, medarbetare och frivilliga delar ansvaret och tillsammans bidrar till ett långsiktigt förändringsarbete, oavsett hur det arbetet kommer att se ut inom myndighetens många olika verksamheter. ◀

Text **Hanna Jungwallius/Luftstridsskolan**

Anders Strömgren, sektionschef, Högkvarteret.

Stefan Sandborg, generalmajor, Hemvärnet.

Jonas Nellsjö, överste, helikopterflottiljen.

Jens Nykvist, konteramiral och marinchef.

Per Öhrstedt, kommandör, marinen.

DET DOLDA

Mali, Afghanistan – och Stockholm. Improviserade sprängladdningar (IED) har blivit ett hot som plågar militärer och civila över hela världen.

FEBRUARI 2018 UTSATTES den svenska Malistyrkan M07 för en vägbombsattack sydväst om Timbuktu. En improviserad sprängladdning detonerade i samband med förbandets patrulluppdrag och förstörde fordonet. Ingen kom till skada. Värre gick det några månader senare i september då sju maliska soldater och en civil chaufför dödades när deras fordon utsattes för en vägbomb i centrala Mali.

Olika typer av egentillverkade sprängladdningar, så kallade IED:s (Improvised explosive device) har blivit ett allt vanligare hot i militära sammanhang.

Under perioden 2016–2017 inträffade över 19 000 IED-attacker i 150 länder. Mer än 32 000 människor dödades eller skadades.

Händelserna är främst koncentrerade till krigs-

härदार och instabila regioner som Irak, Syrien, Afghanistan och Mali. Men också i Sverige har behovet av kunskap och

kompetenser ökat under senare år. Vid sidan av de återkommande sprängdåd som drabbat samhället – från attacker på polisstationer till sprängningar på allmän plats – så har dessutom fokus för Försvarsmakten flyttats från internation-

Mats Helgesson
samordnar
IED-frågorna i
Försvarsmakten.

En franskyggt ACMAT
utsatt för minexplosion.

HOTET

Text **Fredrik Helmertz/LEDS KOMM**
Foto **Försvarsmakten**

ella insatser till ett nationellt försvar. Insikten har vuxit att motståndaren i ett gråzonsskede kan skapa stor förödelse och döda många människor. Sannolika mål kommer bland annat vara skyddsobjekt, el- och teleanläggningar samt marin- och flygbaser.

– Vill man i ett gråzonsskede genomföra någon form av sabotage utan att röja vem som är avsändaren är en IED ett alldeles utmärkt sätt att göra det på, säger Mats Helgesson, flygvapenchef och Försvarsmaktens samordnare för att hantera IED-problematik och

andra liknande hot.

Varför är den här typen av improviserade sprängladdningar så populära? Är det enkelheten?

– Dels enkelheten. Man kan göra stor skada till en ganska billig kostnad. Det är ett effektivt sätt att verka mot en motståndare som är tekniskt och resursmässigt stark. För den som drabbas är det ibland svårt att veta vem som genomförde attacken. En statlig aktör kan dölja sina avsikter genom att använda improviserade laddningar.

Så att bekämpa improviserade sprängladdningar handlar

inte bara om att analysera hur bomberna är konstruerade?

– Precis, det är viktigt att belysa. När vi tittar på IED och Counter IED så tittar vi också på hela kedjan. Vem har finansierat, vem har gjort bomben, vem har organiserat, vem vinner på det?

I Mats Helgessons uppdrag ligger en stor pedagogisk uppgift: att få ut kunskapen om IED brett i organisationen.

– Det är bra med en generell allmänbildning i frågan, både för Försvarsmakten och blåljusmyndigheterna. Samhället i stort behöver en grundläggande

förståelse för IED-problematiken. Särskilt eftersom många idag inte har gjort värnplikten.

Hur menar du?

– Förr i tiden visste alla hur en handgranat eller stridsvagns-

– Det gäller att hålla sig medveten om de här farorna. Att läsa, fråga sitt befäl eller plutonchef vad man ska göra om man känner sig osäker. Framför allt handlar det om

” Samhället i stort behöver en grundläggande förståelse för IED-problematiken. Särskilt eftersom många idag inte har gjort värnplikten. ”

mina såg ut. Den kunskapen finns inte längre i samhället. Man vet inte vad man ser, så det finns ett stort behov av kunskap.

Så vad gör ni?

– För närvarande genomförs en betydande utbildningsinsats mot Hemvärnet. Syftet är att lyfta kunskapen om IED, minor och oexploderad ammunition. Hemvärnet har en nyckelroll att bevaka många skyddsobjekt och kan bli de första att drabbas av attacker i ett gräzons- eller hybridkrigs läge.

Vad kan en soldat göra för att öka sina kunskaper om improviserade sprängladdningar?

att ha förståelse att detta kan drabba alla, särskilt innan en storskalig konflikt bryter ut.

Hur viktigt är IED-problematiken i jämförelse med de andra stora nationella försvarsfrågorna?

– Allt hänger ihop. Vi måste kunna hantera de här frågorna för att kunna klara de andra och större frågorna. En potentiell motståndare, vare sig det handlar om en statsaktör eller en terrorist, kommer leta upp våra svagheter. Är vi svaga på ett område, då får vi smällarna där. <

HÄR ÄR SVERIGES KOMPETENSCENTRUM

>>> **Swedec** i Eksjö är Försvarsmaktens kompetenscentrum för nationella och internationella uppgifter inom ammunitionsröjning och minröjning. Swedec utbildar, utvecklar och ger operativt stöd inom totalförsvaret. Utöver det finns ytterligare förband i Försvarsmakten med stor kunskap på området, exempelvis **Ing 2. Fjärde sjöstridsflottiljen** har kompetensen inom IED i marin miljö.

>>> Kriminalteknisk säkerhetsunderrättelsetjänst (**KTSU**) som tillhör 13:e säkerhetsbataljonen är en enhet som utvecklats som ett resultat av Försvarsmaktens olika internationella insatser där vägbomber och andra laddningar påträffas. KTSU genomför utredningar och analyser av bomber och sprängladdningar och bygger på det sättet upp en underrättelsebild.

NEDAN: Vägbomber (IED:s) har blivit ett dödligt gissel i Mali och andra internationella insatser. Trots sin enkelhet kan de åstadkomma stor förodelse.

SVERIGE LEDER NORDISKT SAMARBETE

Att få klart det nordiska uniformssamarbetet och att kunna dela luftlägesinformation. Två mål som Nordefco vill uppnå i år. Nu tar Sverige över ordförandeskapet.

OM NÅGON ANGRIPER Sverige ska vårt land försvaras tillsammans med andra. På grund av säkerhetsläget i vårt när-område så inriktades Försvarsmakten i försvarsbeslutet 2015 mot ett ökat fokus på internationellt militärt samarbete och att både kunna ge och ta emot militärt stöd. Sveriges internationella försvarssamarbeten är därför viktiga och samarbetet med Finland, Norge, Danmark och Island högt prioriterat.

Den nordiska regionen utgör ett viktigt geostrategiskt område och ett närmare samarbete såväl i Norden, som med de baltiska staterna bidrar till att höja tröskeln för militära angrepp. Det nordiska försvarssamarbetet, Nordefco, stärker våra länders nationella försvar genom nära samverkan inom olika försvarsområden och gemensamma projekt som både leder till bättre nyttjande av resurser och ökad operativ effekt. Samarbetet bedrivs inom ramen för operationer, förmågeutveckling, materielsamarbete, utbildning, träning och övning.

SAMARBETET FÖRDJUPAS

ÅR 2019 ÄR det tionde året som samarbetet genomförs i den här formen. Försvarsmakten axlar nu ansvaret att vara ordförande i koordineringskommittén för det militära samarbetet (Military Coordination Committee – MCC). Vi får ökade möjligheter att genomföra och utveckla redan beslutade och nya rikt-

Svensk och finsk soldat diskuterar vapen under en gemensam övning i fjol.

ningar inom våra samarbetsområden, säger generalmajor Michael Claesson som är chef för Ledningsstabens Inriktningsavdelning.

Nordefco har funnits i 10 år, hur mår samarbetet idag?

– Den ändrade säkerhetspolitiska situationen i vårt när-område har gjort ett tydligt avtryck vad gäller de nordiska ländernas prioritering av ett utökat och nära samarbete. Vi har verkat för att utveckla våra länders militära förmågor och bedriver bland annat nu också en utökad gemensam övningsverksamhet, säger Michael Claesson

Det nordiska samarbetet hittar ständigt nya former för att träna och utvecklas tillsammans. Ett exempel är ”cross border training”, det vill säga förenklade procedurer och regelverk runt övningarna.

Var är Nordefco om 10 år?

Generalmajor Michael Claesson.

– Samarbetet blir ännu mer integrerat och fördjupat kopplat till militärt samarbete i samtliga konfliktnivåer (inom Nordefco definierat som ”fred, kris och konflikt”). Vår dialog gör det

möjligt att hitta pragmatiska och effektiva lösningar på gemensamma utmaningar inom samtliga samarbetsområden. Så länge de goda idéerna får fortsätta flöda från förband till högkvarter, så finns få begränsningar för vad vi kan uppnå under 10 år, säger Michael Claesson

De nordiska ländernas gemensamma utgångspunkter och värderingar skapar goda förutsättningar för en samsyn kring sättet att se på säkerhetspolitiska utmaningar. Under 2019 är målet att länderna ska kunna dela luftlägesinformation och även få klart det nordiska uniformssamarbetet. ◀

Text Magnus Jirlind/LEDS KOMM

ARCTIC SHIELD

ARKTISKA KÄM

PAR

Finska värnpliktiga och svenska jägarförband samövar i mörker och kyla i vildmarken norr om polcirkeln. Arctic Shield är en av finska arméns årliga brigadövningar.

Text & Foto Robin Krüger/K3

LUFTEN ÄR KRISPIG och snön ligger djup över vinterlandskapet. Men plötsligt bryts tystnaden av braket från ett granatgevär vilket snabbt följs av automateld. Efter att i flera dygn observerat under tystnad har fallskärmsjägare från 32:a underrättelsebataljonen genomfört ett eldöverfall på ett luftvärnsfordon.

Scenen utspelar sig i Finland, i trakterna av Rovajärvi, norr om polcirkeln, och är ett av flera moment som övas under den finska övningen Arctic Shield 2018. Den innefattar en hel finsk brigad på cirka 4 600 värnpliktiga soldater och offi-

för att ge måluppgifter för indirekt eld. Under övningen uppträder det svenska bidraget därför oftast dolt för att undvika upptäckt. Vid ett tillfälle rörde sig motståndarsidan så nära som fem meter utan att jägarsoldaternas observationsplats upptäcktes.

– Jag är nöjd med enhetens insats. Under övningen har vår duglighet i vinterförmåga verkligen fått visa sig då det har varit snöfall och temperaturer som gått från minus-till plusgrader och tillbaka igen. Möjligheten att öva i ny terräng, med nya förband, stärker verkligen mitt förbands förmåga i fält, förklarar chefen för första jägarskvadronen,

”Vi ska inte ge fienden en meter, ja inte ens en centimeter utan strid.”

PETRI HULKKO, KOMMENDÖR FÖR FINSKA ARMÉN.

cerare. Övningen genomförs årligen i december med målet att förbättra den finska arméns förmåga och testa utbildningsnivån för de värnpliktiga som får agera i en fullständig brigad, komplett med stridsvagnar, artilleripjäser och helikoptrar. Nytt för i år är också att utveckla förmågan till samverkan med svenska förband. Cirka 200 svenskar deltog i Arctic Shield. Utöver 32:a underrättelsebataljonen från Karlsborg, deltog även Arméns jägarbataljon från Arvidsjaur och tredje brigadstaben från I19 i Boden, med ett antal samverkansofficerare.

VINTERFÖRMÅGAN STÄRKTES

SVENSKARNAS HUVUDUPPGIFT är att inhämta information om motståndarens avsikter, styrka och anfallsriktning. Information som bland annat används

major Johan Althén.

Svensk personal medverkar under årets övning inom ramen för det finsk-svenska samarbetet Fise. Syftet med det fördjupade samarbetet är att förbättra resultatet och öka effektiviteten genom gemensam användning av resurser, till exempel att dela på träningsanläggningar. Det leder också till en ökad interoperabilitet mellan ländernas försvarsmakter och närmare dialog om gemensamma försvarspolitiska och säkerhetspolitiska utmaningar.

– Det finsk-svenska samarbetet kommer att behöva fortsätta fördjupas utan begränsning. Bland annat behöver den militära rörligheten över vår gemensamma gräns utvecklas, säger arméchefen, Karl Engelbrektsen.

De svenska lärdomarna

En svensk fallskärmsjägare rycker tillbaka efter ett lyckat eldöverfall.

Svensk logistiksoldat på 32:a underrättelsebataljonen.

Fallskärmsjägare fördröjer motståndaren. Den knädjupa snön och bistra kylan var konstanta följeslagare under övningen.

Finskt raketartilleri lyser
upp midvintermörkret.

Sveriges arméchef Karl
Engelbrektson och hans finska
kollega Petri Hulkko får en
genomgång av läget från Arméns
jägarebataljon.

Norr om polcirkeln lyser dagsljuset med sin frånvaro, vilket skapar utmärkta förhållanden för stjärnskådning. Och för underrättelseförband.

”Det finsk-svenska samarbetet kommer att behöva fortsätta fördjupas. Bland annat behöver den militära rörligheten över vår gräns utvecklas.”

KARL ENGELBREKTSO, ARMÉCHEF

var många. Samverkansofficerare från tredje brigadstaben i Boden deltog för att underlätta arbetet i sammansatta staber. Raketartilleri förevisades också, och imponerade på de svenska åskådarna när det avlossades hundratals raketer på mindre än en minut. Men mest lärorikt var kanske finländarnas inställning till landets försvar. Viljan att kämpa för sin frihet är uppenbar för alla att se och sammanfattas bäst av kommandören för finska armén, generallöjtnant Petri Hulkkos, kommentar under en genomgång.

– Vi ska inte ge fienden en meter, ja inte ens en centimeter utan strid. ◀

FINSK VÄRNPLIKT SÅ FUNKAR DEN

»» Finlands militära säkerhet garanteras genom allmän värnplikt, som gäller för män mellan 18–60 år.

»» Kvinnor är undantagna, men kan ansöka till militärtjänst som frivilliga.

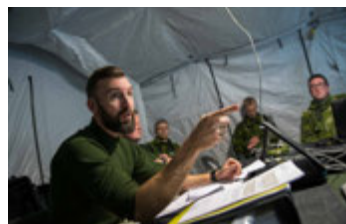
»» Tjänstgöringstiden är 165, 255 eller 347 dagar för militär tjänstgöring. Man kan också välja att genomföra en civiltjänstgöring på 347 dagar.

»» Varje år fullgör cirka 22 000 finländare någon form av beväringstjänst.

Källa: puolustusvoimat.fi/sv

Vaktpost i beredskap utanför observationsplats.

Information om motståndaren mottas och analyseras på Underrättelsebataljonens stabplats.

Finskt raketartilleri efter lyckad förevisning.

NYA GRADBETECKNINGAR PÅ AXLARNA

Tjänstegradssystemet revideras i år. Här är bakgrunden.

DET NUVARANDE tjänstegrads-systemet har funnits sedan 2008 och är resultat av införandet av det som då benämndes tvåbefälssystemet. Systemreformens syfte var bland annat att utveckla en personalkategori som hade fokus på direkt ledarskap och fördjupade fackkunskaper. Systemet innebar att tjänstegrader för officerare skiljdes från övriga tjänstegrader och att personalkategorin specialistofficerare infördes.

Specialistofficerarna gavs tjänstegraderna 1:e sergeant, fanjunkare, förvaltare och regements- eller flottiljförvaltare. Gruppbefälen gavs tjänstegraderna korpral och sergeant. Meniga delades upp i tre tjänstegrader: Menig, menig 1:a klass och vicekorpral.

Tjänstegradssystemet planeras att bli reviderat under 2019. Det nya systemet har successivt utvecklats sedan år 2013 och är en del i det arbete som skett inom ramen för Försvarsmaktens yrkesutvecklings-system. Revideringen syftar till att öka tydligheten och sambandet mellan olika personalgrupper och personalkategorier och öka korrelationen mellan fördjupade kunskaper och tjänstegrad.

DE VIKTIGASTE FÖRÄNDRINGARNA ÄR FÖLJANDE:

»» Tjänstegrader för specialistofficerare kommer att omfatta fem tjänstegrader i stället för dagens fyra. Tjänstegraderna kommer att vara sergeant, översergeant,

NICLAS ENGLUND/FÖRSVARSMAKTEN

Gyllene stund. Ceremoni på Karlberg när Officersutbildning 17 avslutas.

fanjunkare, förvaltare och regements- eller flottiljförvaltare.

»» Tjänstegrader för gruppbefäl kommer att omfatta tre tjänstegrader i stället för dagens två. Tjänstegraderna kommer att vara korpral, furir och överfurir.

»» Tjänstegrader för soldater och sjömän kommer också att ändras. Dagens menig 1:a klass kommer att delas i fyra olika tjänstegrader benämnda menig 1, menig 2, menig 3 och menig 4. De nuvarande "årstecknen" kommer att alltså att kopplas till varsin tjänstegrad. Tjänstegraden vicekorpral kommer att finnas kvar.

»» Slutligen kommer officersaspiranter att ges en egen tjänstegrad med den traditionella benämningen kadett.

EXAKT datum för införandet är ännu inte beslutat, men Försvarsmaktens inriktning är att systemet ska träda i kraft snarast möjligt. Datumet styrs bland annat av när upphandlade nya gradbeteckningar finns tillgängliga. Införandet av de nya tjänstegraderna ska ske samfällt i Försvarsmakten. Ikraftträdandet kommer att regleras i en författning. I samband med införandet kommer också Försvarsmaktens regelverk för befördran och konstituering samt flera andra författningar att revideras. <

Text Mats Geijer/HKV Leds Pers Plan

Överfurir är en av många nya tjänstegrader. Mer info hittar du på emilia.

Nyinrättade lokala logistikenheter i garnisonerna skapar kortare beslutsvägar

ENKLARE I EKSJÖ

Utbildning pågår. Värnpliktiga mekaniker från Ing 2, TrångR, A9, F17 och Helikopterflottiljen guggades i Eksjö i januari.

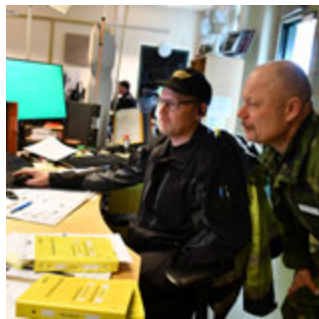
VID ÅRSSKIFTET inrättades lokala logistikenheter vid garnisonerna.

Soldaten som hämtar ut på förrådet märker nog ingen större skillnad. Men det är ett lyft för förbandscheferna och för Forsvarsmaktens operativa förmåga. Förra året satt Mattias Lagerqvist och utvecklade lokala logistikenheter, LogE, i samband med att Högkvarteret utformade en ny och mer decentraliserad logistikorganisation. Nu är han själv chef för en av dem, i Eksjö, där LogE är en garnisonsresurs för bland annat Ing 2 och Swedec.

– Utvecklingen är bra. Det blir enklare för krigsförbanden med ett samlat logistikstöd innanför grindarna. Bättre kontroll och kortare beslutsvägar. Medarbetarna är också positiva då de känner tillhörighet till garnisonen. Det blir en vi-anda som gynnar samarbetet, säger han.

Mattias Lagerqvist, chef för LogE i Eksjö.

Grundtillsyn planeras. Dan Johansson, chef kundmottagningen (till höger) och Stefan Yngvesson, kundmottagare.

Uppstarten var i den andan. Alla hälsades välkomna med introduktionsutbildning, kickoff med middag på mässen med chefen för Ing 2. Eksjö är ingen ny plats för de knappt 50 medarbetarna vid LogE, men tidigare tillhörde de FMV, FMLOG eller andra delar av Ing 2. Några har fått nya uppgifter inom ledning och planering, och några nyanställda har tillkommit.

LIKA ARBETSSÄTT I FRED, KRIS OCH KRIG

LOGE SKA FÖRSÖRJA förbanden i garnisonen med förnödenheter och verkstadstjänster. Arbetssättet ska vara lika i fred, kris och krig - vilket ger en inarbetad trygghet som underlättar vid beredskapshöjningar och mobilisering.

– Förbanden ansvarar själva för den materielen som är i bruk, medan vi sköter det som står i förråd så att det går använda direkt när det behövs. Sedan stödjer vi med i stort sett all försörjning som förbanden behöver: kläder, batterier, diesel, ammunition med mera, säger Mattias Lagerqvist.

LÄTTARE ATT FIXA SMÅFEL

NÄR MATERIEL BEHÖVER repareras eller genomgå grundtillsyn är den tekniska kundmottagningen spindeln mellan förbanden och Forsvarsmaktens verkstäder eller civila leverantörer. De samordnar allt så att materielen kommer tillbaka så fort som möjligt. Kundmottagarna som är överförda från FMV, kan ge mer service nu när de inte längre behöver kostnadsredovisa varje timme.

– Nu är det mycket lättare att snabbt få råd eller fixa småfel. En rekryt kan få låna en skiftnyckel och få hjälp direkt, eftersom de civilanställda kundmottagarna ofta är utbildade bilmekaniker i grunden.

Den nya avdelningen logistik-

beredningen ska fånga upp och samordna de behov som förbanden inom garnisonen har.

– Vi måste ha koll på när det är övningar, hur många rekryter som ska rycka in, om Hemvärnet ska utrustas en lördag eller om Ing 2 ska gå högvakt.

Nackdelen, förklarar Mattias, är att den regionala samordningen som de fyra nationella stödenheterna vid FMLOG hade, har försvunnit. För att motverka detta har Mattias och övriga LogE-chefer i regionen bestämt sig för att regelbundet träffas och samverka.

Att få en ny verksamhet att fungera kan vara utmanande.

– Vi har kommit en bit på väg. Det jag ser fram emot mest är att fortsätta utveckla den förbandsnära förrådshållningen av krigsförbandens förnödenheter samt LogE:s uppgifter och förmåga i kris och krig. ◀

Text *Kristina Åstrand Bohman/LEDS KOMM*

FAKTARUTA LOGE I EKSJÖ

Bildades: 1 januari 2019 genom överföringar av uppgifter, personal och infrastruktur från Ing 2, FMLOG och FMV. Är en del i utvecklingsarbetet Ledning för ett starkare försvar.

Lyder under: Garnisonschefen för Eksjö garnison som får uppgifter och styrningar från Arméstaben

Antal medarbetare: 47, ska vara 50.

Avdelningar: Tekniska avdelningen med teknisk kundmottagning och tekniskt systemstöd som bland annat håller tekniska utbildningar. Försörjningsavdelningen med förråd, godsmottagning, transporttjänst och insatsorganisationssektionen som ansvarar för förrådstillad materiel. Logistikberedning som samordnar och planerar

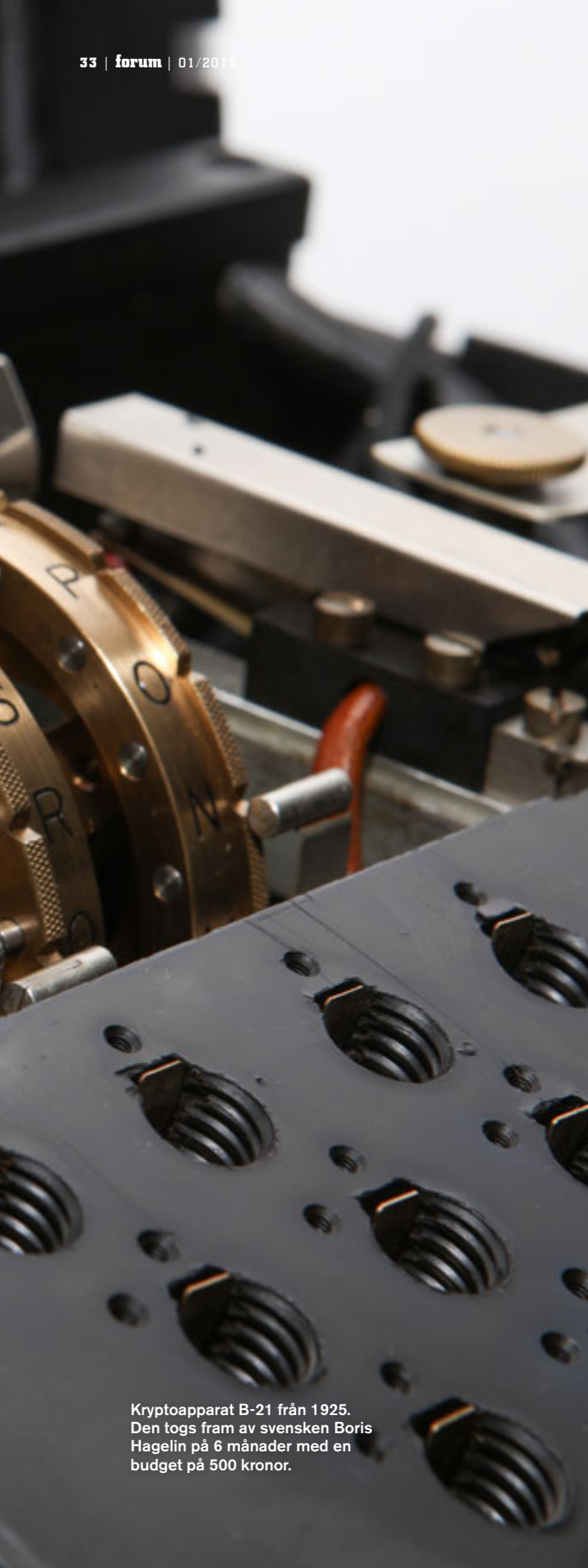
Läs mer om utvecklingen på *Ledning för ett starkare försvar på emilia.*

En femtioåring med siktet ställt mot framtiden. Så kan man beskriva Försvarets signalskydd som firade 50 år ifjol. Många skickliga matematiker och kryptologer har bidragit till att göra Sverige till en framstående kryptonation.

EN KRYPTISK HISTORIA

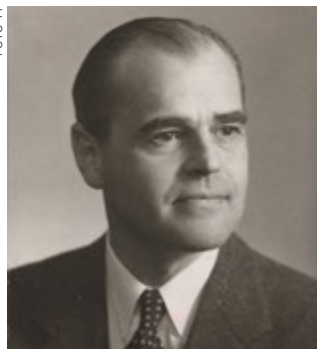

Kryptoapparat B-21 från 1925. Den togs fram av svensken Boris Hagelin på 6 månader med en budget på 500 kronor.

Text **Elisabeth Bitterlich/**Must

FOTO TT

Arne Beurling. Matematikgeniet som knäckte tyskarnas G-skrivare med papper och penna.

NUMERA ÄR DE flesta bekanta med begreppet krypto. Från att ha varit en teknik som tidigare främst användes inom försvaret och i diplomatiska kretsar är det idag en teknik som nästan alla använder, till exempel när man betalar något på internet. Men det är stor skillnad på krypto och krypt. För Must handlar det om att godkänna krypton som inte kan knäckas på 100 år. De krav som ställs på exempelvis bankernas e-tjänster är betydligt lägre.

ARNE BEURLING – DEN MÄNSKLIGA DATORN

SVERIGE HAR ETT gott rykte som framstående kryptonation. De kryptologer och matematiker som arbetar på Musts säkerhetskontor och på FRA är de bästa i Sverige. Och det finns anor att leva upp till. En av världens främsta kryptoknäckare hette Arne Beurling. Han var matematikprofessorn som under andra världskriget lyckades knäcka tyskarnas så kallade G-skrivare. Detta gjorde han på bara några veckor endast med hjälp av papper och penna. Tack vare detta fick Sverige under flera år tillgång till en kvarts miljon telegram

Kryptoapparat
A28 från 1929,
tysk tillverkare,
anskaffades av
marinstaben.

med hemlig tysk information, exempelvis vissa av tyskarnas anfallsplaner och styrkeförhållanden.

FRAMTID OCH UTVECKLING

KRYPTOOMRÅDET HAR EN särställning i de flesta länder och omgärdas av strikta regelverk. För att samordna signalskyddet fick Försvarsmakten 1968 ansvaret för att leda, kravställa, granska och godkänna signalskyddet för hela totalförsva-

Irma, som på sikt ska ersätta kryfaxar och kry-PC.

Just nu ligger fokus på produkter med säkert tal. En ny telefon, Sigrid Mobil, granskades och godkändes i slutet av 2018. Den är godkänd för tal och sms upp till och med Hemlig/Restricted (H/R) och driftsättning påbörjas under det första kvartalet i år. Sigrid mobil ska i första hand stödja myndighetsledningen och högre chefers operativa behov,

”Om det är krångligt är det lätt att göra fel. Risken är också att man väljer att inte använda systemen och det är ett av de vanligaste felen som medarbetarna gör.”

ret. I dagsläget finns det ett trettiotal signalskyddssystem. Ambitionen är att antalet produkter i framtiden ska minska och de system som finns kvar ska vidareutvecklas och användas mer.

Hela tiden pågår utveckling för att möta de behov och den efterfrågan som finns. Den senaste produkten som har godkänts av Säkerhetskontoret är ett så kallat höghastighetskrypto som kan skydda information klassad Hemlig/Top secret (H/TS). I målbilden finns även ett nytt filkrypto,

men även interna och externa samverkansbehov.

Ytterligare en telefon som är under utveckling är telefon 7411. Den är säkerhetsmässigt betydligt mer avancerad än Sigrid Mobil och kommer att vara godkänd för tal ända upp till och med Hemlig/Secret. Tanken är att 7411:an ska finnas tillgänglig 2020.

– 7411 ska spridas på bred front inom totalförsvaret, säger Jan Kinnander, chef för Säkerhetskontoret på Must.

– Förhoppningen är att vi då slipper de värsta varianterna av

jägarkrypto som fortfarande är alldeles för vanligt.

Jan Kinnander menar det är viktigt att kryptoprodukterna som tas fram är användarvänliga, trots att det numera handlar om oerhört tekniskt avancerad materiel.

Pia Gruvö, chef för Säkerhetskontorets krypto- och IT-säkerhetsavdelning, håller med:

– Om det är krångligt är det lätt att göra fel. Risken är också att man väljer att inte använda systemen och det är ett av de vanligaste felen som medarbetarna gör, säger hon. ◀

Mobiltelefon 7411 ökar säkerheten ett steg till.

Jan Kinnander, Säkerhetskontoret. Pia Gruvö, krypto- och IT-säkerhetsavdelning

FAKTA KRYPTO OCH SIGNALSKYDD

Enkelt uttryckt handlar krypto om att endast den som är behörig ska kunna läsa informationen i klartext. Signalskydd omfattar bland annat kryptosystem som är godkända för att skydda hemlig information. Exempel på signalskydd är talkrypto, filkrypto och

datakommunikationskrypton i IT-nätverk. För att krypterad information ska gå att läsa krävs samma kryptosystem och kryptonyckel – eller att kryptot knäcks. Ett krypto som inte är välkonstruerat utan går att knäcka kan ställa till stor skada utan att det märks. Om man hittar en brist i ett system kan skadan redan vara

skedd. Och även om bristen åtgärdas kan all trafik som tidigare har krypterats med det bristande systemet ha röjts.

FILMTIPS

»»» *G som i hemlig*, SVT-dokumentär om Arne Beurling (finns i SVT öppet arkiv).
»»» *The imitation game*. Om matematikern Alan

Turing som knäckte tyskarnas Enigma-apparat.

TÄNK PÅ

»»» Använd krypterade sambandsmedel när det krävs.
»»» Läs in dina kryptonycklar i säkerhetsskåp.
»»» Förstör dina gamla kryptonycklar så fort de upphört att gälla.

Vad händer om en kamrat stupar eller avlider under insatsen? Samtliga chefer på Mali 09 genomförde en realistisk övning i att hantera döden.

I DÖDENS NÄRHET

Den vita kistan med zinkinlägg vilar tungt på stativet där den står på Camp Nobel i Mali. Den svenska flaggan ligger hopvikt på ett korrekt och respektfullt sätt. Jimmy Werf, fältpastor på Mali 09, går omkring och kollar

de sista detaljerna. Under stillsamma former samlas chefer, från kontingentschef ner till gruppchef, för att genomföra ”övning gällande hanteringen av avliden/omkommen/stupad”.

Även fast ingen vill tänka på döden måste varje person vara

redo att möta den förr eller senare.

– Vi behöver inte vara rädda för döden, det finns ingen poäng med det. Rädslan är dock något vi alla bär med oss och det finns poänger med att prata om det, det får oss att inse vad som är viktigt i livet, säger Jimmy Werf.

Att åka på internationell insats kan innebära att människor stupar eller såras i strid. Samtliga som är nere i insatsområdet får genomgå en specifik utbildning som täcker det mesta. Det är många och långa veckor där man lär sig allt från strid och sjukvård till administration och

löner. Något som inte lyfts fram i särskilt stor utsträckning är det som rör döden.

Om det är av rädsla, okunskap eller vårt förhållningssätt till döden är svårt att säga.

– Vi är väldigt duktiga på att trycka undan tanken om döden. Hemma i Sverige är den väldigt klinisk och fin, ofta på ett sjukhus långt borta. I insatsområdet möter man döden på ett annat sätt, säger han.

DÖDSFALLET DISKUTERAS

JIMMY WERF HAR varit fält-pastor i Mali tidigare och gör sin andra runda i insatsområdet.

Övningen med kollegorna på Mali 09 innebär att samtliga går i genom hela kedjan där det värsta har hänt – från beskedet att en kamrat stupat i strid till att kistan landar i Sverige.

Scenariot genomförs lugnt och metodiskt. I storforum diskuterar man från stunden en kamrat dödförklarar och de noggrant genomarbetade rutinerna som finns för att få hem kroppen. Personal på sjukvårdspluton berättar om hur behandling av kroppen går till och militärpolisen går igenom hur de identifierar kroppen, tar hand om privata saker och

”Vi är väldigt duktiga på att trycka undan tanken om döden. I Sverige är den väldigt klinisk och fin, ofta på ett sjukhus långt borta. I insatsområdet möter man döden på ett annat sätt.”

dokumenterar vad som hänt.

– Vid alla dödsfall påbörjar militärpolis en utredning. Syftet är att säkerställa rätts-säkerhet, förklarar Philip Weckman, militärpolis på Mali 09

VILAR TUNGT PÅ AXLAR

I RUMMET BREDVID visar Jimmy Werf hur kistan ser ut och förklarar hur kroppen förvaras, hur man tilltalar den döde vid förnamn och att hedersvakt alltid finns vid dess sida. Han berättar också om att det i Sverige finns genomarbetade rutiner för hur anhöriga ska bli informerade och vad som händer när

kroppen kommer hem. Efter genomgångarna samlas alla utanför kylcontainern på Camp Nobel. Där får de prova att bära kistan och känna hur dess tyngd vilar på axlarna.

En av alla som bar kistan var Patrik, gruppchef på stab- och understödskompaniet.

– Jag tycker att övningen väckte många tankar. Jag känner mig trygg i att veta att det finns genomarbetade rutiner. När vi får tid kommer jag att sätta mig ner med min grupp och prata om det vi lärt oss, säger han.

KUNSKAP GER TRYGGHET

FÖR MÅNGA ÄR döden något abstrakt. Genom att gå igenom de olika stegen kan man göra döden lite mer begripligt.

– När vi är så noggranna som vi är under övningen skapar vi en trygghet. Man känner att om något händer mig eller min kamrat så vet jag att jag blir väl

Jimmy Werf, fältpastor menar att döden får oss att inse vad som är viktigt i livet.

omhändertagen, förklarar Jimmy Werf.

– Att vi ska dö är det enda vi kan veta med säkerhet och olika kulturer och religioner har lagt fram sina förklaringar för vad som händer efteråt. Vi kan inte veta, men vi kan hoppas och bara kunskapen om att vi behandlar kroppen

med respekt blir en del i hoppet. Det är ett tecken på att vi inte bara tror att det tar slut.

Under övningen är många tagna av stundens allvar, men frågorna är få. Övningen avbryts och för många dröjer det timmar, dagar eller veckor innan det sjunker in.

– Det är ett stort och svårt ämne att ta in, men kunskapen och känslorna sjunker in. Tryggheten i att veta vad som händer mig eller min kollega är viktigt och det gör att vi bli bättre soldater, officerare och människor, säger Jimmy Werf. ◀

Tung uppgift. Cheferna går igenom varje moment i kedjan. Från dödförklaringen till hemtransporten av kroppen. Kunskaperna ger alla en trygghet om det värsta skulle inträffa.

Text **Lotta Smith/K3** Foto **Försvarmakten**

KAMPEN FÖR

HUR ÖVERLEVER DU EN GISSLANTAGNING I INTERNATIONELL MILJÖ? FÖRSVARSMAKTENS ÖVERLEVNADSSKOLA I KARLSBORG VET. I ÅR FYLLER DEN 30 ÅR.

OM DET SOM inte får hända ändå händer, om man plötsligt befinner sig i en hotfull och utsatt situation, kanske i extrema klimat med minimala resurser och måste kämpa för att överleva, då kan det vara avgörande att ha fått träning i att hantera den situationen. I 30 år har Försvarmaktens överlevnadsskola (FÖS) förberett anställda på just detta.

På 1970-talet hade överlevnadsskolan ännu inte sett dagens ljus, men Lars Fält, som då var instruktör på arméns Fallskrämsjägarskola hade börjat intressera sig för överlevnad och reagerat på att soldaterna inte skulle klara en bristsituation i vårt nordiska klimat. Han upplevde att de soldater som ryckte in i Försvarmakten inte längre hade vana vid natur och skogslev. ”Man kunde få en hel pluton med soldater där ingen kunde hantera en yxa”, mindes han senare. Där såddes också fröet

till dagens överlevnadsskola som ser till att de medarbetare som kan tänkas hamna i en utsatt situation, har blivit nödställda och är isolerade, eller råkar ut för en fång- eller tvångssituation får professionell träning.

PERSONNEL RECOVERY OCH SERE

LARS UTBILDADE SIG I USA inom det så kallade Sere-konceptet som står för survival (överleva en bristsituation), evasion (kunna förflytta sig dolt), resistance (kunna hantera en fångmiljö) och extraction (kunna göra sig undsättningsbar). Det konceptet tog han med sig hem till Sverige och startade med att utbilda Fallskrämsjägarskolans personal. Sedan skapades arméns överlevnadsgrupp och tio år senare var det dags att ta nästa steg och 1989 skapades Försvarmaktens överlevnadsskola. Idag ansvarar skolan för funktionen som benämns Personnel recovery som kortfattat omfattar utbildning av staber,

Lars Fält, grundare av av Försvarmaktens överlevnadsskola.

ÖVERLEVNAD

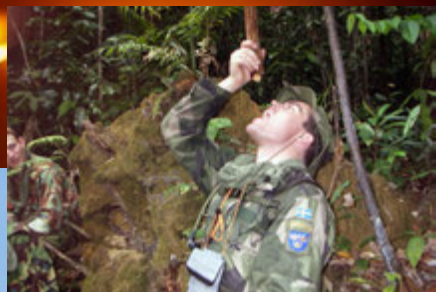

Resistance. Att lära sig klara av en fång- eller tvångssituation ingår i Sere-utbildningen.

FÖRBANDET

OVAN: Kunna göra upp eld för värme, rening av vatten eller signalering är en förutsättning för överlevnad.
NEDAN: Undsättning genom Combat search and rescue övas på Sere C-utbildningen.

OVAN: Djungelknep. Man kan få ut vatten ur lianer. MITTEN: Genom träning kan man lära sig hantera en kidnappning. HÖGER: Jonas Månsson, chef för Försvarsmaktens överlevnadsskola.

undsättningsförband och individer. Målet med utbildningen är att säkerställa att alla ingående delar i en insats vet vad de ska göra om en nödsituation uppstår. Sere-utbildningen är den del som förbereder individen för detta. Försvarsmaktens överlevnadsskola har sitt säte på Livregementets husarer K3 i Karlsborg och är gemensam för Försvarsmakten.

– En försvarsmaktsgemensam överlevnadsskola är i hög grad

som bedöms kunna hamna i den typen av situationer då det är relevant med en förberedande utbildning enligt Sere-konceptet. Utbildningarna ges i olika nivåer och den mest avancerade kursen, Sere C, innefattar bland annat att kunna överleva och förflytta sig i stadsmiljö utan några tillhörigheter eller resurser till hands, att utsättas för olika klimatzoner och i den miljön kunna verka som vanligt och i att hantera en gisslansitua-

Personnel recovery/Sere-tänk. Skolans personal har också ökat från tre till 18 personer. Det innebär en avsevärt ökad utbildningskapacitet.

Att alltid ligga i framkant och anpassa utbildningarna har varit ett signum för skolan från start. Det bekräftas av bland andra general Dennis Gyllensporre som tyckte att ”överlevnadsskolan tillhör framtiden” efter att han genomfört sin Sere-utbildning 2018 inför sitt pågående uppdrag i Mali som Force Commander. ◀

”Utbildningarna är oftast fysiskt och mentalt påfrestande där deltagarna utsätts för provningar och kommer ur det, stärkta.”

fortfarande unikt bland försvarsmakter runt om i världen. Det är en väldigt bra lösning då det säkerställer inriktning, nivåer och kvalitet på utbildningen, säger major Jonas Månsson, chef för Försvarsmaktens överlevnadsskola i Karlsborg.

Även om skolans utbildningar under de första tio åren hade ett fokus på att lära ut överlevnadskunskaper för att klara av vårt nordiska klimat, har utvecklingen i takt med ökade utlandsmissioner nu gått mot ett mer internationellt fokus.

– Att vi enbart lär ut överlevnad, hur man kokar tallbarrsté eller äter vassrötter är en gammal föreställning. Nu handlar utbildningen om så mycket mer än det, säger han.

Året om utbildar skolan både rekryter och de medarbetare

tion. Dessutom hålls utbildningar i Combat search and rescue (Csar), en metod i att bli undsatt i en hotfull miljö.

– Utbildningarna är oftast fysiskt och mentalt påfrestande där deltagarna utsätts för provningar och kommer ur det, stärkta. Det är en väldigt uppskattad utbildning, det är jobbigt men lärorikt och det får man en kick av. Den feedback vi ofta får är att eleverna rent allmänt tycker att de känner sig bättre förberedda och att de har verktyg för att klara av en nödsituation, säger Jonas Månsson.

DEN FÖRBEREDEDE ÖVERLEVER

SEDAN FÖRSVARSMAKTENS överlevnadsskola startade 1989 har den varit i varit i ständig utveckling, från en inriktning på ren överlevnad till ett bredare

SÅ ”VACCINERAS” MAN MOT STRESS

Metoden att utsätta eleverna för tuffa situationer grundar sig i Stress inoculated training (Sit) metodiken. Genom att påföra stress i hanterbar mängd under träning ”vaccinerar” eleven för att sedan tåla en större mängd stress vid ett skarpt läge. Hjärnan lär sig att känna igen en situation och på så sätt minskar man risken för ett Fight-flight-freeze-beteende, eftersom situationen redan är känd.

SÅ SÖKER DU TILL UTBILDNINGEN

Grundläggande Sereutbildning får rekryterna under grundutbildningen. Övriga kurser går att söka i Prio och återfinns även i överlevnadsskolans kurskatalog. Personal som ska åka ut på insats har förtur.

Överlevnadsskolan utbildar också instruktörer till verksamheten. Den första officiella överlevnadsinstruktörsutbildningen hölls 1989 och i dagarna har den 30:e kursen avslutats. Det innebär att en kurs per år har genomförts och totalt har nu 439 Sere-instruktörer utbildats.

KRIGS

År 1953 levererades miljontals svenska sedlar från ett engelskt tryckeri för att fungera som betalningsmedel om kriget kom. I början av 1980-talet brändes de och var på väg att falla i glömska. Men en tygsäck blev kvar på riksbanken och gör att vi kan berätta historien nu.

Text Henrik Rådmark Foto Krigsarkivet, Försvarsmakten och privat

MANNEN BERÄTTADE att han hade sett svenska sedlar med ett helt annat utseende än de som användes eller någonsin hade använts. Eftersom han arbetade på Riksbanken var uppgiften minst sagt uppseendeväckande. Fanns det svenska sedlar som aldrig kommit till användning? Varför i så fall?

Magnus Widell är hembygdsforskaren i Jönköping som avslöjade historien om de så kallade beredskapssedlarna, och som han berättar om i sin bok *Sedlar i beredskap*. Det var sedlar som skulle kunna användas i händelse av krig eller annan kris där det befintliga monetära systemet kunde skadas. Exempelvis genom att främmande makter tryckte och spred falska sedlar. Så skedde

KASSAN

Välrustad nation. Under 1950- och 1960-talet var Sverige förberett på krig med starkt försvar, omfattande beredskapslager och ett ekonomiskt försvar.

I Stadsparkensberget i Jönköping låg den mytomspunna Grottan där sedlarna förvarades.

I bergrummen har tiden stått still. Här skulle striderna om Sverige ledas.

Runt om i Sverige finns hemliga rum från kalla kriget.

När Grottan tömdes år 1982 fick mannen syn på de märkliga sedlarna.

exempelvis under andra världskriget när nazisterna spred falska pundsedlar i Storbritanien.

GROTTAN I JÖNKÖPING

HISTORIEN BÖRJAR DÄR, med hans samtal med den Riksbanksanställda på det numera nedlagda lokalkontoret i Jönköping. Skälet till att Magnus Widell tog kontakt med honom var att han ville ha uppgifter om den så kallade Grottan, det insprängda utrymmet i Stadsparkensberget i den småländska residensstaden. Enligt rykten skulle en del av rikets guldreserv ha förvarats där under andra världskriget.

– Det var när Grottan tömdes år 1982 som mannen fick syn på de märkliga sedlarna, berättar Magnus Widell.

Han har ett särskilt intresse för numismatik, alltså läran om mynt, sedlar, polletter och

medaljer, och kunde inte släppa tanken på vad mannen hade sett. Magnus Widell blev inte heller klokare efter ett samtal med Ian Wiséhn, då chef på Kungliga myntkabinettet, och lade frågan på is. Det skulle dröja flera år innan han tog upp den igen. Och faktiskt var det samme Ian Wiséhn som tände gnistan igen.

– I samband med att Riksbanken skulle avveckla sedeltryckeriet i Tumba började det komma fram plåtar och handlingar som visade att man hade förberett utgivningar av alternativa sedlar, berättar Magnus Widell.

Under sommaren 2003 fick han nytt material från Myntkabinettschefen nästan varannan dag. Men inga sedlar.

Snabbspolning ett år framåt, till 2004. Kassachefen på Riksbanken skulle sluta och i samband med det skulle en ansenlig mängd mynt gå till

smältning. För säkerhets skulle ringde någon på Riksbanken till Ian Wiséhn. Var han möjligen intresserad av något?

HÄPNADE ÖVER

PLOMBERAD TYGSÄCK

HAN GICK DIT ÖVER en lunch, tittade på de aktuella mynten och konstaterade att Myntkabinettet redan hade motsvarande exemplar.

– Men när han var på väg därifrån gick han förbi ett skåp där han såg en anonym tygsäck högst upp på en hylla. Den var plomberad, men Ian bad någon att öppna den. Han visste naturligtvis inte vad säcken kunde tänkas innehålla, men han var förstads nyfiken, berättar Magnus Widell.

Säcken öppnades. Ian häpnade. Där låg 3 000 sedlar fördelade på tre valörer, 5, 10 och 100 kronor. De liknade inget han sett tidigare. Detta, insåg han, måste vara de sedlar som beskrivits i den dokumentation han fått ta del av – och skickat till Magnus Widell – för flera år sedan. Beredskapssedlarna.

– Riksbanken hade en bered-

Beredskapsbatterier.
En av många strategiskt viktiga produkter som lagrades över hela landet.

skapsavdelning och hade låtit trycka alternativa sedlar som en förberedelse för orostider eller i den händelse främmande makt skulle begå krigshandlingar mot landet. Om en del av landet skulle bli avskuret, skulle dessa sedlar kunna användas istället. Eller om en fiendemakt skulle komma att sprida falska sedlar för att rubba landets ekonomi, berättar Magnus Widell.

Beslutet att trycka sedlarna hade fattats 1951, och godkänns av den tillförordnade utrikesministern Dag Hammarskjöld.

1982 BRÄNNES ALLA SEDLAR – NÄSTAN

SEDLARNA HADE TRYCKTS på ett engelskt tryckeri under 1952 och 1953. Riksbanken hade först utrett möjligheten att bygga ett särskilt beredskapstryckeri för uppgiften, men processen drog ut på tiden och kostnaderna ansågs för höga. Därför gick uppdraget till företaget Thomas de la Rue LTD i London. Papperet levererades från Tumba bruk och på 30 veckor trycktes sedlar i valörerna 5, 10 och 100 kronor

i en mängd som motsvarade värdet av de sedlar som fanns i omlopp 1951, cirka 4,3 miljarder kronor.

Sedlarna levererades i 2 663 trälådor som placerades på olika håll i Sverige, bland annat i Skansenberget i Stockholm, Stadsparken i Jönköping och i Boden och i Karlsborg. Där blev de liggande i närmare 30 år.

– I mars 1981 beslutade Riksbanken att sedlarna skulle förstöras. Man angav flera skäl. Framför allt handlade det om att sedlarna vid den tidpunkten bara motsvarade en liten penningvolym i förhållande till rådande situation, säger Magnus Widell.

I slutet av 1982 tömdes så depån i Jönköping och därmed var de sista av kalla krigets krigssedlar borta. Alla utom 3 000 som arkiverades. Det var alltså en närmast slumpartad händelse som gjorde att de skulle återfinnas 26 år senare. ◀

Gillade du det här reportaget? Fler historiska artiklar finns på forsvarsmakten.se/historia

SEDLARNA

5 kronor. På femkronorssedeln finns porträttet av Esaias Tegnér. Baksidan visar slottet Tre kronor.

10 kronor. Tiokronorssedeln framsida pryds av rikskansler Axel Oxenstierna, baksidan av lilla riksvapnet.

100 kronor. På 100-kronorssedeln syns Carl von Linnés porträtt. Baksidan visar stora riksvapnet.

PLANER PÅ NYA BEREDSKAPSSEDLAR

Då beredskapsmedlarna, som hade tryckts 1952–53, förstördes 1982 beslutades att dessa skulle ersättas av modernare sedlar, bland annat med en högre säkerhet mot förfälskning. Man kom så långt att sedelpapper togs fram och placerades i berggrum, men någon tryckning genomfördes aldrig. 1994 la Riksbanken ned arbetet med en beredskapsvaluta.

Här är träningsprogrammet som gör att du får fart på löpningen igen

FÅ IGÅNG FLÅSET!

SOM försvarsmaktsanställd är löpning inte bara en motionsform, utan också en arbetsuppgift kopplad till fysiska moment i tjänsten. Ibland inträffar frivilliga eller ofrivilliga avbrott i träningen som gör att det är trögt att komma igång igen. Här är fyra enkla råd som gör att du lyckas med din träning utan att drabbas av skador eller andra motgångar.

OMSTART. Om du inte sprungit på en längre tid (ca 6 veckor

eller längre) kan du behöva starta om på nytt istället för att fortsätta där du slutade. Risken är annars att du drar på dig skador i fötter, benhinnor, hälsenor eller knän.

SE ÖVER DINA SKOR. Skorna du köpte för tre år sedan har inte kvar den stötdämpning de en gång hade. Du bör byta varje år. Har du sprungit i en modell som fungerat bra och där du varit skadefri – då har du rätt sko för dig! Annars, be om hjälp i din sportbutik för att testa de

som passar dig och dina behov. Välj inte de som ligger på ett reabord.

TÅLAMOD ÄR EN LÖPARES BÄSTA VÄN. En långlöpare sa så klokt en gång att du ska springa

FRÅN ATT GÅ TILL ATT SPRINGA PÅ 12 VECKOR

P=Promenad (rask) L=Löpning. 2 ggr/v med minst en vilodag mellan varje pass.

Vecka	1	2	3	4
Period 1	Uppvärmning: P 10 min Pass: L 30 sek + P 30 sek, x10 Nedvarvning: P 10 min Totalt: 30 min 2 ggr/v	Uppvärmning: P 10 min Pass: L 1 min + P 30 sek, x10 Nedvarvning: P 5 min Totalt: 30 min 2ggr/v	Uppvärmning: P 5 min Pass: L 1,5 min + P 30 sek, x10 Nedvarvning: P 5 min Totalt: 30 min 2ggr/v	Uppvärmning: P 5 min Pass: L 2 min + P 30 sek, x10 Nedvarvning: P 5 min Totalt: 35 min 2ggr/v
Vecka	5	6	7	8
Period 2	Uppvärmning: P 5 min Pass: L 3 min + P 30 sek, x 10 Nedvarvning: P 5 min Totalt: 40 min 2ggr/v	Uppvärmning: P 5 min Pass: L 5 min + P 30 sek, x 5 Nedvarvning: P 5 min Totalt: 37,5 min 2 ggr/v	Uppvärmning: P 5 min Pass: L 6 min + P 30 sek, x5 Nedvarvning: P 5 min Totalt: 42,5 min 2 ggr/v	Uppvärmning: P 5 min Pass: L 8 min + P 30 sek, x5 Nedvarvning: P 5 min Totalt: 52,5 min 2 ggr/v
Vecka	9	10	11	12
Period 3	Uppvärmning: P 5 min Pass: L 10 min + P 30 sek, x3 Nedvarvning: P 5 min Totalt: 41,5 min 2ggr/v	Uppvärmning: P 5 min Pass: L 15 min + P 30 sek, x 2 Nedvarvning: P 5 min Totalt: 41 min 2 ggr/v	Uppvärmning: P 5 min Pass: L 30 min Nedvarvning: P 5 min Totalt: 40 min 2 ggr/v	Uppvärmning: P 5 min + L 5 Konditionstest: Spring så långt du kan på 12 min, alternativt spring 3 km så snabbt du kan.* Nedvarvning: P 5 min

tillräckligt kort och långsamt för att vara pigg nog att springa imorgon igen. Vänj kroppen successivt och följ ett progressivt uppträppningsprogram. Vi bjuder på ett exempel för dig som vill kunna springa 30 minuter sammanhängande om tolv veckor. Är du redan igång, fortsätt med successiv stegring och variation av löpsträcka och intensitet.

NONCHALERA INTE SMÄRTA.

Träningsvärk och mjölksyra är en sak, men när du får smärta

när du springer som är mer avgränsad till ett område så bör du bli uppmärksam. Prova att gå lite och testa igen. Återkommer smärtan bör du avstå från löpningen ett par dagar. Välj ett träningsalternativ utan ”stötår” några dagar, exempelvis cykel eller simning. Kolla med någon som har kompetens inom motions- och idrottsskador om smärtan inte avtagit på 7–10 dagar. ◀

Text **Lina Lerjéus, legitimerad fysioterapeut och ergonom**

CHEFENS TAVLA

Överste Patric Hjorth porträtterades enligt militära traditioner

GÖRAN LÖFWINGS ateljé vid Hornborgarsjön i Västergötland sitter **Patric Hjorth**, Trängregementets avgående chef, en bit ifrån staffliet. Göran Löfving har förberett ansiktsfärg på en palett - i dag han ska måla den svåraste delen av porträttet - ansiktet.

Snart kommer målningen att hänga i mässen på Trängregementet och hans porträtt kommer att utmärka sig eftersom Patric Hjorth valt att avporträtteras i fältuniform i stället för högtidsdräkt eller stabsuniform som de andra bär. Ett medvetet val - han vill inte signalera ett "vi eller dom", eller som han säger "de i staben".

- Jag vill att porträttet ska visa mig i vardagen, som om någon stannat och tagit en bild

Hänger snart i mässen. Tavlan alltså, inte chefen.

i farten när jag stannat till vid valvet, som är en samlingspunkt för Trängregementet.

Att avbilda handlar om att gestalta vem människan är.

När **Göran Löfving** lyssnat till Patrick Hjorth en stund som berättat om sitt yrkesliv, där han började som teknisk officer/mariningenjör och

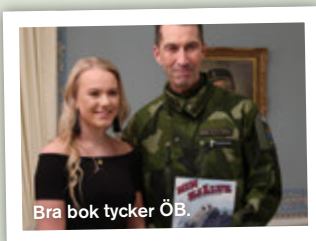
BARNBOK HJÄLPER MILITÄRFAMILJER

När **JOHANNA MIGNANDER**, Lidköping, var nio år åkte hennes pappa till Afghanistan på utlandstjänst. Det blev en tuff tid med oro och frågor om kriget.

När **Johanna Mignander** många år senare i gymnasiet skulle starta ett UF-företag kom hon på att hon kunde skriva och marknadsföra en barnbok om sina erfarenheter. Resultatet blev *Min hjälte* som riktar sig till barn som har en förälder ute på insats.

- Oro är ofta okunskap. Jag hoppas att barn i samma situation som jag satt i kan känna sig trygga efter att ha läst boken, säger Johanna.

När ÖB besökte Skaraborgs

Bra bok tycker ÖB.

flygflottilj fick han träffa Johanna, bläddra i boken och samtala med henne.

- Jag önskar att en sån här bok hade funnits till mina barn när jag själv tjänstgjorde i Afghanistan, berättade en imponerad ÖB.

Bokens illustrationer har gjorts av **Markus Lindholm**. Mer info finns på Individzonen.se. ◀

SIFFRAN

200

år fyller **Karlsborgs fästning**, klassisk garnison för generationer av soldater. 1819 inleddes det gigantiska bygget som var en grundbult i centralförsvarsidén. I Karlsborg skulle kungen, regeringen och guldreserven baseras i väntan på att fienden besegrades. Redan på 1850-talet hade tanken övergivits och fästningen fått en annan inriktning.

arbetat med allt från dykeri/u-båtsräddning till ingenjör på ett av flottans förband, därefter FMV under många år och nu som regementschef, så utbrister han:

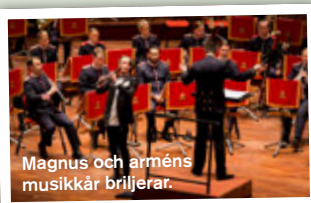
– I porträttet vill jag få fram att Patric är en doer. Jag vill komma åt människan bakom rustningen och Patric var en lätt nöt att knäcka, säger Göran Löfwing med ett skratt.

GAMMAL TRADITION

Traditionen att avporträttera regementschefer har funnits sedan slutet av 1700-talet. Då var det vanligt att avgående chefer lät måla sitt porträtt som en gåva till officerskåren. Traditionen är starkast inom armén, inom flygvapnet och flottan förekommer chefsporträtt sällan. Där är fotografering vanligare. Den avgående chefen bar vanligen högtidsdräkt eller stabsuniform med medaljer och utmärkelser. <

Text *Sara Sjöström* Foto *Thorvald Berglund*.

TILL FÖRSVAR FÖR BLÅSMUSIKEN

KLARINETTISTEN **Magnus Holmänder** vann Blåsmusikpriset 2019. Han ackompanjerades av arméns musikkår ledd av **Andreas Hansson** i Berwaldhallen. Priset har instiftats för att inspirera ungdomar att satsa på blåsinstrument. Väljer unga bort blåsinstrumenten kan det på sikt påverka rekryteringen till Försvarsmaktens tre musikkårer. <

PRICKSÄKERT, VICTORIA

KRONPRINCESSAN **Victoria** gillar att hälsa på förband. I januari var det Livgardets tur att få besök, ett av världens äldsta regementen med anor tillbaka till Gustav Vasas befrielsekrig 1521–1523. Victoria togs emot av ställföreträdande chefen **Gustaf Dufberg** och fick bland annat en genomgång av 13:e säkerhetsbataljonens uppgifter. Dessutom fick hon testa att

skjuta prick med Robot 57 i simulator – något hon gjorde med stor förtjusning. <

SMART SAGT

"Jag har lärt mig att soldater tittar på vad ledaren gör. Du kan ge dem lektioner och föreläsningar i evighet, men det är ditt personliga exempel de kommer att följa."

Colin Powell, general och före detta amerikansk utrikesminister.

NJET FÖR SOCIALA MEDIER I RYSSLAND

RYSSLAND HAR NYLIGEN instiftat en lag som förbjuder militär personal att använda sociala medier. Nu rapporterar Izvestija och RIA Novosti att lagen kan komma att utsträckas till militärer som lämnat aktiv tjänst. Om Försvarsministeriet får igenom förslaget innebär det att personal i reserven kan tvingas till tystnadsplikt och begränsningar i sin användning av sociala medier i fem år efter sin tjänstgöring. <

SVENSKARNA I KOREAKRIGET

Nu kommer dokumentären om den bortglömda svenska FN-insatsen

DEN 25 JUNI 1950 anföll nordkoreanska styrkor söderut och Koreakriget var ett faktum. FN:s säkerhetsråd värdade om stöd där USA skulle leda en internationell militär styrka under FN-flagg. Hur skulle det neutrala Sverige handla?

I konselj beslutades att staten skulle utrusta och bekosta ett fältsjukhus medan Svenska Röda korset skulle organisera det. Militära myndigheter som Försvarets sjukvårdsstyrelse skulle bistå. På Svea livgarde i Sörentorp ryckte fältsjukhusets personal in.

1 100 TJÄNSTGJORDE

I KOREA UNDERSTÄLLEDES fältsjukhuset den amerikanska 8:e armén i Busan och personalen lydde under amerikanska krigslagar. Den 23 september var samtliga 174 svenskar på plats.

Nordkoreanska krigsfångar. I oktober 1950 kom stora grupper sårade fångar till sjukhuset. De hade lämnats kvar när de nordkoreanska trupperna flydde norrut.

Infarten till svenska M*A*S*H, fältsjukhuset i Korea. Infarten vaktades av koreanska och svenska sjukhuspolisier.

FOTO NORA EMANUELSSON

FOTO NORA EMANUELSSON

Under uppehåll i striderna tog sjukhuset hand om civila. Här en sjukgymnast med patient.

Fram till halvårsskiftet 1954 vårdades sårade och sjuka soldater från FN-alliansen. Sjukhuset erbjöd också i stor omfattning vård till civila koreaner. Över 1 100 svenska män och kvinnor tjänstgjorde vid sjukhuset åren 1950–1954.

Insatsen har blivit bortglömd i Sverige. I februari sker premiären för dokumentären Koreaveteranerna där sjukhuspersonal och patienter har intervjuats. Veteranerna från fältsjukhuset i Korea kommer också att särskilt uppmärksam-

NEDAN: Sjukhuset kunde utföra svåra operationer. Sjuksköterskan Inga-Maja Manning assisterar.

mas under årets veterandag den 29 maj. ◀

Text *Per Iko/Försvarsmakten*

Filmfakta: Produktion: Armé-Marin och Flygfilm. Regi och redigering: Mikael Hedlund. Producent: Peter Nordström. Initiativtagare: Koreanska Sällskapet. Något visningsdatum för dokumentären finns ännu inte.

FOTOLUTTA ANDERSSON

ÅSIKTEN

SÅ KOMMUNICERAR DU BÄTTRE!

PÅ HCR RELATION & Kommunikation pratar vi mycket om inkluderande kommunikation och hur viktigt det är för organisationers anseende och varumärke. Idag läggs stor vikt vid arbetet för mångfald och jämställdhet. Där är den förda organisationskommunikationen en nyckelfaktor, och den ska alltid upplevas som inkluderande. För oss handlar det om att Försvarsmakten ska vara en modern myndighet i framkant.

Inkluderande kommunikation förutsätter ett lättförståeligt och modernt språk, präglad av mångfald och jämställdhet. Vårt gemensamma mål som myndighet bör alltid vara att samtliga mottagare av vår kommunikation förstår vad vi säger och känner sig inkluderade. Vi är inte riktigt där än, från Försvarsmaktens håll förekommer ännu svårbegripliga ord och icke-inkluderande termer i den externa kommunikationen.

För att språket ska upplevas

HAMPUS HAGSTEDY/COMCAM

Att anpassa språket efter publiken är avgörande för all framgångsrik kommunikation.

möjlighet finns. Förutsätt aldrig att läsaren har rätt förkunskaper.

Försvarsmakten, och allmänheten utanför myndigheten, utgörs av människor med olika bakgrund och olika åsikter, människor av olika kön, etnicitet, religion och sexuell läggning, etc. Försök sätta dig in i mottagarens situation.

jämställdhetsarbete. Vi ska vara en attraktiv arbetsgivare som upplevs jämställd och jämlik och som är inkluderande för alla, oavsett vilka vi är och vilken bakgrund vi har.

Inkluderande kommunikation är viktigt såväl externt som internt. Tänk på att vara den goda ambassadören för Försvarsmakten när du möter den externa målgruppen. Var även medveten om att kommunicera inkluderande med dina kollegor på fikarasten, på mötet och på intranätet. Vi kan alla vara med och påverka myndighetens anseende och varumärke i rätt riktning.

Relation & Kommunikation stöttar gärna med rådgivning i ämnet.

Tobias Forslund,

Relation & Kommunikation på HRC

”Undvik användandet av ålderdomliga ord och termer som inte används av allmänheten idag, exempelvis förbrödring och krigsmansövning.”

lättförståeligt bör vi undvika användandet av ålderdomliga ord och termer som inte används av allmänheten idag, exempelvis förbrödring och krigsmansövning. När vi kommunicerar externt till en bredare målgrupp bör vi tänka på att undvika militära termer om

Hur upplevs din kommunikation av olika målgrupper? Tänk normkritiskt och försök, i den mån det går, använda dig av ord och beteckningar som är könsneutrala och inkluderande.

Detta rimmar väl med Försvarsmaktens värdegrund och

VILKEN ÄR DEN SENASTE SVENSKA MARSCHEN?

SOM DET KAN bli ibland så satt jag och lyssnade på svenska militärmarscher. Många är gamla bekanta med en egen historia. Men hur ser det ut med nyproduktionen? När skrevs det senast en ny svensk militärmarsch? Vilken

var det?

Love Alm

SVAR DIREKT: Den senast antagna är *På marsch med Hemvärnet i Skaraborg* komponerad av Patrik Karlsson 2018. När ett förband/enhet önskar få en marsch hemställer de om detta till C Prod som ger Försvarsmusiken

uppdrag att ta fram en sådan eller kvalitetsgranska om en marsch är föreslagen av förbandet.

Leif Karlsson, musikinspektör

SKRIV EN INSÄNDARE! Helst kort. Mejla till ff-red@mil.se innan den 18 mars 2019.

KRÖNIKA

FÄLTFLYGARE FÖR EN DAG

MIN FARSA VAR FÄLTFLYGARE. Han hette Stig Nilsson då och började på flygskolan 1958. Sen blev han chef för 2:a div Q Blå (numera Gator) och flög bland andra SK50, J28, SK60, A32, S32, J32, AJ37 samt som andrepilot i Caravelle, DC3 och Herkules. Han slutade som överstelöjtnant 1980.

Så jag är född i Ronneby och tog mina första stapplande steg i Guttamåla utanför F17. Sen flyttade vi till Stockholm när pappa började flyga Viggen. Det här var förstas otroligt starkt för en tolvårig kille. Jag försökte fota min pappa med en suddig Instamatic när han flög över vårt hus, klippte ut bilder på F16 kärror ur Jane's defence weekly som jag nålade upp över sängen och kunde rabbla spännvidd och startvikt för Mirage 2000 D (9,13m 17000 kg). Jag minns att hela familjen fick åka med i en SK60 på en av flygdagarna på F13. Mamma kräktes i en hopvikt regnjacka, pappa skrattade över intercomen och jag har aldrig varit lyckligare.

Mitt mål i livet var självklart. Jag skulle bli pilot.

Men en dag när jag sommarjobbade på Öland så plockade jag 15 liter gröna omogna jordgubbar som jag stolt visade upp för mina föräldrar och jag minns hur pappa långsamt skakade på huvudet. "Jag har närt en färgblind vid min barm!" Där och då dog min dröm att bli en av de utvalda. När jag sedan började gymnasiet så visade det sig också att jag var usel på matte, hatade fysik och var sämst i gympan. Så med en krossad pilotdröm i bagaget la jag all kraft på att försöka vara roligast på spexen istället och på den vägen är det.

Jag mönstrade i Solna på min 18-årsdag och blev placerad i Boden som kompanibefäl. Men då var min kursändring redan låst. Försvaret var tråkigt och omodernt tyckte jag. Jag kunde inte för mitt liv förstå varför tolka bakom nån bandvagn på Vita Blixten-skidor och äta snuskburk i ett år på något sätt kunde utveckla mig. Sen hade jag också precis fått jobb på MTV (Music Television... googla ungdomar) i London och rabblade nu basister i XTC (Colin Moulding) i stället för dragviker och vingtyor. Så jag ringde upp mönst-

FOTO: HENRIK NYELOM

Schiffert i sjunde himlen. Här med major Johan Lindqvist (till höger), efter flygturen med Jas 39 Gripen.

ringskontoret och sa: "Jag ska flytta till England och kan inte göra värnplikt" och de svarade att jag skulle höra av mig när jag kom hem i stället. Det gjorde jag inte och sen nedmonterades hela försvaret och alla verkade ganska glada och nöjda över att jag inte skulle styra och ställa över nån pansarbil på I19.

DET HÄR ÄR NÅGOT JAG ÅNGRAR idag. Jag kan inte tänka mig något som hade varit bättre för en vilsen 18-åring från Rosersberg än att få utsätta sig för lite rejäla fysiska provningar och lära sig hyfs och ledarskap. I stället lärde jag mig att stjäla öl ur Depeche Modes backstage-loge och försova mig till olika manus-möten.

Så jag flaxade ut i någon slags kulturkarriär men drömmen om att en dag få känna på hur det verkligen känns att sitta i en av världens mest tekniskt avancerade maskiner dog aldrig.

Och i somras blev det äntligen av! På F7 i Såtenäs så fick tre generationer Schiffert (pappa Stig, jag och min son Limpan) komma dit och jag fick åka baksits med min kompis Johan Lindqvist i Jas 39 Gripen. I 7 G rollade vi ut över Smögen med Limpan i en SK60 i rote bredvid. Dyngsur av svett och adrenalin landade vi en timme senare. Nu var det pappa som fotade mig med sin suddiga mobiltelefon och jag var tolv år igen! <

Text **Henrik Schiffert**. Han är aktuell med föreställningen **ART** på Rival i vår med **Johan Rheborg** och **Per Andersson**.

”Mitt mål i livet var självklart. Jag skulle bli pilot.”

BILDEN

Foto Hampus Hagstedt/Com.Cam

HÅLL I HATTEN!

Urlastning ur en

Helikopter 14 från första helikopterskvadron i Luleå. En grupp reservofficerare på vinterutbildning i trakterna runt Abisko hukar under helikoptern. De ligger på sin utrustning för att säkra den i det kraftiga vinddraget från rotorbladen. Att se sina prylar skingras på fjället är som bekant den sämsta tänkbara starten på en övning.

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

BLI MIN FODERVÄRD!

Försvarets hundtjänstenhet (FHTE) har bland annat till uppgift att tillgodose de kontinuerligt tjänstgörande krigsförbanden och Polismyndigheten med lämpliga tjänstehundar.

FHTE föder med anledning av detta upp ca 35–40 kullar per år och dessa valpar placeras hos fodervärdar när valpen är 8 veckor gammal. När hunden nått 15–18 månaders ålder genomförs ett lämplighetstest som avgör om hunden har det som krävs för fortsatt tjänstgöring vid någon av myndigheterna.

FHTE söker ständigt nya fodervärdar och mer information kring att vara fodervärd finns på Försvarets hemsida.

**Försvarets
hundtjänstenhet**

www.forsvarsmakten.se/fhte

fodervard@mil.se

0620-810 16

